

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA NA LEKCJACH JĘZYKA POLSKIEGO

Opracowany na podstawie Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Statutu Szkoły Podstawowej nr 8 im. Jana Brzechwy w Zielonej Górze oraz PSO Szkoły Podstawowej nr 18 w Zielonej Górze.

Ocenianie wewnątrzszkolne osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania, uwzględniających tę podstawę.

I. SPOSOBY INFORMOWANIA UCZNIÓW I RODZICÓW O PRZEDMIOTOWYM SYSTEMIE OCENIANIA.

1. Nauczyciele języka polskiego zapoznają uczniów z PSO na pierwszych zajęciach.
2. Wychowawcy natomiast przedstawiają rodzicom opracowany projekt PSO na wrześniowym zebraniu.
3. Informacja ma postać ustną i dotyczy:
 - wymagań edukacyjnych niezbędnych do uzyskania poszczególnych ocen z przedmiotu,
 - możliwości poprawiania sprawdzianów pisemnych,
 - konieczności zaliczenia sprawdzianu, na którym uczeń nie był,
 - informacji o godzinach pedagogicznych, na których uczeń lub rodzic może uzyskać pomoc ze strony nauczyciela polonisty,
 - warunków i trybu uzyskania oceny wyższej niż przewidywana.
4. Nauczyciel odnotowuje w dzienniku lekcyjnym informacje o zapoznaniu uczniów z PSO.

II. KONTRAKT Z UCZNIAMI

(wisi w klasie, podpisany przez uczniów)

1. Uczniowie oceniani są zgodnie z obowiązującym w szkole Przedmiotowym Systemem Oceniania z języka polskiego. Ocenie podlegają wszystkie wymienione w nim obszary aktywności.
2. Nauczyciel ma prawo dokonać sprawdzianu pisemnego (kartkówki) z zakresu 3 ostatnich tematów lekcyjnych bez uprzedniego poinformowania o tym uczniów.
3. Prace klasowe (testy sprawdzające i prace stylistyczne) są obowiązkowe.
4. W przypadku nieobecności nieusprawiedliwionej na pracy klasowej uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
5. Jeżeli uczeń opuścił pracę klasową z przyczyn losowych, powinien uzgodnić z nauczycielem termin pisania pracy. Te same zasady dotyczą poprawy oceny niedostatecznej.
6. Uczeń przyłapany na ściąganiu podczas pracy klasowej, kartkówki lub innej formy sprawdzania jego wiadomości i umiejętności otrzymuje ocenę niedostateczną i nie ma możliwości jej poprawienia.
7. Nie ocenia się uczniów pierwszego dnia po dłuższej niż 1 tydzień nieobecności usprawiedliwionej w szkole, chyba że uczeń sobie tego życzy.
8. Trzecie nieprzygotowanie się do zajęć w semestrze (brak pracy domowej lub zeszytu) jest równoznaczne z otrzymaniem oceny niedostatecznej.
9. Zebranie pięciu plusów przez ucznia (za aktywność na lekcji, pracę domową, wykonanie dodatkowego polecenia itp.) jest równoznaczne z otrzymaniem oceny bardzo dobrej.
10. Nauczyciel uwzględnia przy ocenianiu ucznia zalecenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

Zasady obowiązujące na języku polskim:

(uczeń wkleja do zeszytu)

1. Jestem zawsze przygotowany. Posiadam także zeszyt, podręczniki i przybory do pisania.
2. Mogę zgłosić dwa nieprzygotowania (brak zeszytu, brak zeszytu ćwiczeń, niegotowość do odpowiedzi) w semestrze - będą one zaznaczone w dzienniku. Mam jednak obowiązek poinformować nauczyciela o tym fakcie przed lekcją. Wykorzystanie limitu oznacza ocenę niedostateczną.
3. Mogę otrzymać ocenę za zadanie domowe, pracę na lekcji, kartkówki, sprawdziany, prace klasowe, testy, prace dodatkowe, itp.
4. Ocenę mogę poprawić wyłącznie przez dwa tygodnie od daty jej otrzymania.
5. Jeżeli nie pisałem sprawdzianu z usprawiedliwionych przyczyn, to mam obowiązek napisać go w terminie do dwóch tygodni od powrotu do szkoły.
6. Odrabiam wszystkie zadania domowe.
7. Uczę się systematycznie, ponieważ kartkówki i krótkie sprawdziany obejmujące trzy ostatnie tematy lekcyjne, nie muszą być zapowiadane.

III. WYMAGANIA OGÓLNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY SZKOLNE.

(6) celujący

- ✓ Uczeń samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia.
- ✓ Posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretyczno-praktycznych.
- ✓ Nie powiela cudzych poglądów.
- ✓ Osiąga sukcesy w olimpiadach, konkursach języka polskiego.
- ✓ Jest odczytany.
- ✓ Wykonuje prace pisemne na wysokim poziomie - zarówno pod względem treści, jak i formy oraz kompozycji.
- ✓ Zachowuje odpowiedni do charakteru pracy styl wypowiedzi - swobodny, barwny, kwiecisty, obrazowy.
- ✓ Posługuje się wyszukaniem, bogatym słownictwem; swobodnie operuje słowem (synonimy, antonimy, słownictwo oceniające).
- ✓ Wprowadza różnorodne zdania, bezbłędnie stosuje zasady interpunkcji i ortografii.
- ✓ Jest gotów pomagać innym w nauce.

(5) bardzo dobry

- ✓ Uczeń opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony przez program nauczania w danej klasie.
- ✓ Charakteryzuje się dużą wiedzą z dziedziny literatury i sztuki.
- ✓ Poprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami, bez trudu wyraża swe myśli, potrafi wyciągać logiczne wnioski.
- ✓ Píše samodzielnie wypracowanie na bardzo dobrym poziomie, które charakteryzuje się:
 - zgodnością treści z tematem,
 - zastosowaniem prawidłowej formy wypowiedzi,
 - prawidłową kompozycją,
 - brakiem błędów ortograficznych,
 - spójnością tekstu,
 - nienagannym stylem,
 - starannością.
- ✓ Nie ma trudności z ortografią.
- ✓ Dużo czyta, nie tylko wyznaczone lektury.
- ✓ Bierze aktywny udział w lekcjach.

(4) dobry

- ✓ Uczeń opanował materiał programowy w znacznym stopniu.
- ✓ Poprawnie wykorzystuje zdobyte wiadomości, samodzielnie wykonuje polecenia nauczyciela.

- ✓ Potrafi wyrażać swe myśli, uzasadniać sądy, wyciągać wnioski.
- ✓ Nie robi poważnych błędów ortograficznych, korzysta samodzielnie ze słownika ortograficznego.
- ✓ Redaguje samodzielnie wypracowania o następujących cechach:
 - zgodność z tematem,
 - spójność wypowiedzi,
 - prawidłowa kompozycja,
 - poprawna budowa zdań,
 - brak błędów ortograficznych I stopnia.
- ✓ Zawsze wywiązuje się ze swoich obowiązków
- ✓ Czyta lektury szkolne.

(3) **dostateczny**

- ✓ Uczeń opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie na poziomie nie przekraczającym wymagań zawartych w minimum programowym.
- ✓ Potrafi samodzielnie wykonać zadania o średnim stopniu trudności.
- ✓ Zdarza się mu popełniać poważne błędy ortograficzne.
- ✓ Pisanie samodzielnie wypracowań nastęcza mu trudności. Jednak prace pisemne powinny być:
 - zgodne z tematem,
 - kompozycja zgodna z ogólnymi zasadami,
 - słownictwo poprawne,
 - zdania przeważnie dobrze zbudowane,
 - styl na ogół poprawny,
 - ortografia - zdarzają się błędy.
- ✓ Lektury szkolne czyta niezbyt chętnie albo nie rozumie ich treści.

(2) **dopuszczający**

- ✓ Posiada niewielki zakres wiadomości, nie opanował nawet minimum programowego, ale braki te nie uniemożliwiają poprawy.
- ✓ Wykonuje zadania o niewielkim stopniu trudności.
- ✓ Z reguły nie czyta lektur.
- ✓ Nie bierze aktywnego udziału w lekcjach.
- ✓ Robi dużo błędów ortograficznych.
- ✓ Samodzielne wypracowania pisze na bardzo niskim poziomie:
 - dużo błędów ortograficznych,
 - treść słaba, nie zawsze związana z tematem,
 - zdania zbudowane w miarę poprawnie.
- ✓ Często nie odrabia zadań domowych.

(1) **niedostateczny**

- ✓ Uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności określonych minimum programowym.
- ✓ Braki w wiadomościach i umiejętnościach uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy z danego przedmiotu.
- ✓ Jego wypowiedzi ustne i pisemne są nie do przyjęcia.
- ✓ W pracach prezentuje niski poziom ortografii.
- ✓ Lekceważy swe obowiązki (ucieczki z lekcji).
- ✓ Nie czyni nic, aby nadrobić zaległości.

Przedmiotowy system oceniania uwzględnia pisemne opinie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej i zakłada obniżenie wymagań edukacyjnych w stosunku do uczniów, u których stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe.

IV. SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA Z PODZIAŁEM NA KLASY

Klasa IV

- (1) Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.
- (2) Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na krótkich wypowiedziach innych osób
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, przeprosiny
- wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich akapitach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost
- rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- mówi o swoich reakcjach czytelnicznych
- dostrzega zabiegi stylistyczne w utworach literackich, w tym funkcję obrazowania poetyckiego w liryce, z pomocą nauczyciela wskazuje epitet, porównanie, przenośnię, rymy
- wie, co tworzy rytm
- wskazuje wers, strofę, refren
- odróżnia fikcję od rzeczywistości
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych
- określa wybrane elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia
- rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator)
- zna cechy baśni i legendy
- wyodrębnia komiks, film i spektakl spośród innych przekazów i tekstów kultury

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem
- formułuje pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie,

- stosuje zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- za pomocą kilku zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę
- za pomocą kilku prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat
- stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym
- wygłasza tekst utworu z pamięci

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h
- dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu
- uzupełnia prosty schemat, tabelę
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego, dialogu, ramowego planu wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy wypowiedzi,
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze
- za pomocą kilku prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, zwierzęcia
- za pomocą kilku prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu
- stara się o estetykę zapisu wypowiedzi

Kształcenie językowe

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne oraz wyrazy pokrewne w rodzinę wyrazów),składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu, rozróżnia zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania, wskazuje orzeczenie w zdaniu, zna wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające), fleksji (wskazuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu, przy pomocy nauczyciela określa formę odmiennych części mowy, odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych, fonetyki (zna alfabet, dzieli wyrazy na litery, głoski i sylaby)

- (3) Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha innych i uczestniczy w rozmowie, zadaje pytania, odpowiada
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu, tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi
- powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- określa temat i główną myśl tekstu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- wskazuje części składowe wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, posługuje się akapitami
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, encyklopedii, czasopisma, stron

internetowych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich (epitet, porównanie, przenośnia, rym), rozumie funkcję obrazowania poetyckiego w liryce
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- odróżnia autora od osoby mówiącej w utworze
- określa i nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia
- wskazuje cechy baśni i legendy w utworze
- rozpoznaje elementy rytmu: wers, zwrotka, rym, refren
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, próba
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)
- odczytuje morał baśni

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- formułuje pytania otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- wskazuje wyrazy o znaczeniu dosłownym i metaforycznym
- składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)

PISANIE

- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- dzieli wyrazy na głoski i litery, rozróżnia funkcję zmiękczącą i sylabotwórczą *i* w typowych przykładach
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych
- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- zapisuje pytania otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- samodzielnie zapisuje dialog

- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne
- tworzy ramowy plan wypowiedzi
- układa opowiadanie odtwórcze
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu
- zapisuje prostą instrukcję, np. przepis kulinarny, zasady gry
- tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, zwierzęcia, obrazu,
- ilustracji, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni
- w liście prywatnym, dialogu, zaproszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny

Kształcenie językowe

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście, tworzy rodzinę wyrazów), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone i równoważniki zdań, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych), fleksji (określa formę gramatyczną czasowników, rzeczowników, przymiotników; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenie złożone; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym), fonetyki (wykorzystuje umiejętność dzielenia wyrazów na sylaby przy przenoszeniu wyrazów do następnej linijki)

- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

(4) Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych, a zwłaszcza odtwarzanych utworów
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy samodzielną notatkę: rysuje plan, ilustracje do tekstu, formułuje pytania
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu
- odczytuje przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- rozumie funkcję akapitu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach
- rozumie funkcje części składowych wypowiedzi: tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia
- identyfikuje baśń i legendę
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu

- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- objaśnia znaczenia porównań i przenośni w tekście
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, odróżnia film animowany i aktorski
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje przesłanie utworu

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne zdanie w rozmowie
- świadomie dobiera intonację zdaniową
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami
- łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji i uczuć
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów
- wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzeń

PISANIE

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji oraz potrafi je zastosować w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów)
- w kilkuzdaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- w wypowiedziach stosuje poprawne formy gramatyczne rzeczownika, przymiotnika, czasownika
- w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- układa życzenia, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie
- stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń
- zapisuje dialog w opowiadaniu
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia

Kształcenie językowe

Umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone oraz równoważniki; celowo używa różnych typów wypowiedzeń: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennych części mowy w

poprawnych formach), fonetyki (stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby w poprawnym ich zapisie)

(5) Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi
- odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów prozatorskich i poetyckich
- wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- nazywa intencje nadawcy komunikatu

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytywaniu znaczeń dosłownych i przerośnych
- odczytuje i wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- wskazuje i odczytuje przerośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach
- ma świadomość konstrukcji wypowiedzi i rozumie funkcje takich części składowych wypowiedzi, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu

DOCIERANIE DO INFORMACJI – SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopismach, stronach internetowych; konfrontuje je z innymi źródłami

ALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- konfrontuje swoje reakcje czytelnice z innymi odbiorcami
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu do interpretacji utworu
- objaśnia funkcję epitetów, porównań i przerośni w tekście
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, stosuje się do reguł grzecznościowych
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy związane z omawianą tematyką
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- interpretuje przerośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu
- wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi

- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy związane z omawianą tematyką
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu

Kształcenie językowe

Sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzeń złożonych), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasie przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)

- (6) Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- odczytuje i wyjaśnia przenośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie semantycznym i krytycznym, również teksty spoza listy lektur
- wykorzystuje treści zawarte w artykułach, instrukcjach, przepisach, tabelach, schematach i notatkach w tworzeniu własnych wypowiedzi
- odczytuje głośno utwory poetyckie i prozatorskie i je interpretuje

DOCIERANIE DO INFORMACJI- SAMOKSZTAŁCENIE

- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

ANALIZOWANIE I INTERPRETOWANIE TEKSTÓW KULTURY

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich
- wskazuje elementy baśni i legendy w innych tekstach kultury
- dostrzega różnice między celem programów informacyjnych, rozrywkowych, reklam
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury/dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie czwartej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu

lektur

- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną,
- fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi

Kształcenie językowe

- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki

Klasa V

(1) Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

(2) Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, instrukcji
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację wypowiedzi)

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz)
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, instrukcję, ogłoszenie
- wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje
- wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- określa nastrój wypowiedzi
- stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzą koniec wypowiedzenia
- rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki)
- rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym
- wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych
- wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, czasopisma, podanej strony internetowej
-

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych
- wyraża swój stosunek do postaci
- odróżnia fikcję od rzeczywistości
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych
- odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim
- określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, omawia akcję
- zna cechy baśni, legendy, bajki, wie, co to jest mit
- rozpoznaje wers, strofę, rym, refren
- rozpoznaje przenośnię, porównane, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy
- wyodrębnia film i spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulację, życzenia
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę
- za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat
- wygłasza tekst utworu z pamięci

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h
- tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat
- uzupełnia prosty schemat, tabelę
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze z dialogiem
- za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci
- za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych)
- stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi

- (3) Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- słucha innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprasza)
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkudzaniowej wypowiedzi, planu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu
- rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie
- na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- określa temat i główną myśl tekstu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje cytaty
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszonej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszonej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe
- rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim, wskazuje cudzysłów
- wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- rozpoznaje w wypowiedziach liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot)
- odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka
- posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego
- korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki

- wskazuje elementy akcji
- wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki
- rozumie, czym jest mit
- wie, czym jest: wers, zwrotka, rym, rytm, refren
- wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy
- wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)
- odczytuje morał baśni, bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- formułuje pytania zamknięte i otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- składa życzenia, gratulacje, instruuje
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych)
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem)

PISANIE

- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- poprawnie zapisuje *nie* z różnymi częściami mowy
- poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- używa wypowiedzeń pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki
- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- samodzielnie zapisuje dialog
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi
- układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relację, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu
- zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności

- tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażen przyimkowych)
- w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzeń: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone), fleksji (używa poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym)
- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

(4) Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów
- w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost)
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie
- odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (objaśnia morał baśni, bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu)
- na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi
- objaśnia przerośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi
- odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji
- wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przyimkami i spójnikami
- rozpoznaje równoważnik zdania
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od niesobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to)

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych i umiejętnie je stosuje
- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątek

- posługuje się pojęciami *akcja, fabuła, związek przyczynowo-skutkowy*
- identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji
- określa zadania twórców dzieła filmowego i teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera, reżysera
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość
- odczytuje przesłanie utworu

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne zdanie w rozmowie
- świadomie dobiera intonację zdaniową
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przymkowe
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka)
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów
- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennych części mowy w poprawnych formach), *wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu
- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzi

PISANIE

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika
- w kilkuzdaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zaproszenie
- stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik)
- zapisuje dialog w opowiadaniu
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, stosując słownictwo służące do

formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia)

- opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia

(5) Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi
- uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przerośnych
- wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi
- nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator)
- w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii
- wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach
- dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu
- rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i złożonych, równoważników zdań
- rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych)
- konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przerośni)
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu
- wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni *nie* w przeciwstawieniach)
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, bań
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzi złożonych), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu

(6) Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- w rozmowie i innych sytuacjach komunikacyjnych celowo odwołuje się do wypowiedzi innych osób
- dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie krytycznym teksty spoza listy lektur
- interpretuje utwory poetyckie i prozatorskie

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich i poetyckich
- wskazuje elementy baśni, legendy, bajki, mitu w innych tekstach kultury oraz odnajduje i omawia nawiązania do tego typu utworów we współczesnych tekstach kultury, np. opowiadaniach, reklamach, oraz w języku, np. we frazeologii
- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania, formułuje twórcze uwagi
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie piątej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki

Klasa VI

- (1) Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.
- (2) Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- skupia uwagę na prostych wypowiedziach innych osób
- reaguje na wypowiedzi innych werbalnie i niewerbalnie (mimiką, gestem, postawą)
- rozumie polecenia nauczyciela, wypowiedzi innych uczniów
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, ogłoszenie, instrukcję, w tym przepis
- wskazuje najważniejsze informacje w wysłuchanym niedługim tekście, zwłaszcza w jego warstwie dosłownej, i uzupełnia różne typy notatek graficznych o te informacje
- rozumie ogólny sens słuchanych utworów
- rozpoznaje nastrój słuchanych komunikatów
- dostrzega etyczny wymiar języka (prawdę, kłamstwo, przemilczanie informacji, brutalizację)

- wypowiedzi)
- rozpoznaje manipulację

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich oraz typowych sytuacjach znanych uczniowi z doświadczenia i obserwacji (autor, narrator, czytelnik, słuchacz)
- rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, odmowę, zaproszenie, gratulacje, życzenia, przeprosiny, zawiadomienie, instrukcję, ogłoszenie, w tym przepis
- wskazuje najważniejsze informacje w przeczytanym tekście, zwłaszcza w dosłownej warstwie tekstu i wyrażone wprost, i uzupełnia na podstawie czytanego tekstu różne typy notatek graficznych o te informacje
- wskazuje części składowe wypowiedzi (tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozumie ogólny sens czytanych utworów
- określa nastrój wypowiedzi
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz
- rozpoznaje manipulację
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę
- stara się czytać teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, wyróżnia pauzę koniec wypowiedzenia
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot)
- rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik)
- rozpoznaje zdanie pojedyncze i zdanie złożone
- wskazuje cudzołłów

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- sprawdza pisownię wyrazów w słowniku ortograficznym
- wyszukuje synonimy w słowniku wyrazów bliskoznacznych
- wybiera proste informacje z hasła encyklopedycznego, poradnika, leksykonu, czasopisma, podanej strony internetowej

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- mówi o swoich reakcjach czytelniczych
- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów
- wyraża swój stosunek do postaci
- odróżnia fikcję od rzeczywistości
- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków
- odróżnia elementy fantastyczne od realistycznych w baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniach, powieściach
- odróżnia autora od osoby mówiącej w tekście literackim
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- określa najważniejsze elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia,
- omawia akcję
- wyodrębnia w utworze epickim wydarzenia układające się w wątki
- rozpoznaje baśń, legendę, bajkę, mit, powieść, opowiadanie, komiks, fraszkę, wiersz, przysłowie
- rozpoznaje wers, strofę, rym, refren, rytm
- odróżnia wiersz rymowany od nierymowanego (białego)
- rozpoznaje przenośnię, porównane, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- wyodrębnia film, program informacyjny, program rozrywkowy, spektakl teatralny spośród innych przekazów i tekstów kultury oraz potrafi nazwać ich tworzywo (ruchome obrazy, warstwa dźwiękowa)

- odczytuje informacje z plakatu teatralnego

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- nawiązuje i podtrzymuje kontakt werbalny z innymi uczniami i nauczycielem
- formułuje proste pytania i udziela prostych odpowiedzi pod względem konstrukcyjnym
- w rozmowie zadaje pytania uzupełniające
- wypowiada komunikaty zawierające proste informacje
- wyraża wprost swoje intencje
- odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie, instrukcję, gratulacje, życzenia, przekonać, zachęcić, przestrzec
- stosuje podstawowe zwroty grzecznościowe podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- mówi na temat, opowiada o obserwowanych zdarzeniach, akcji książki, filmu
- za pomocą prostych zdań opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę
- za pomocą prostych zdań opisuje obraz, ilustrację, plakat, fotografię
- wygłasza tekst utworu z pamięci (teksty poetyckie, fragmenty prozy)

PISANIE

- stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu
- zna podstawowe zasady dotyczące pisowni wielką literą oraz pisowni ó – u, rz – ż, ch – h
- tworzy proste wypowiedzi oraz notatki na podany temat
- uzupełnia prosty schemat, tabelę
- zna podstawowe zasady układu graficznego listu prywatnego i oficjalnego, dialogu, zaproszenia, ogłoszenia, planu ramowego i szczegółowego wypowiedzi i z pomocą nauczyciela zapisuje list, dialog, układa plan ramowy i szczegółowy wypowiedzi, redaguje zaproszenie, ogłoszenie, instrukcję, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, proste sprawozdanie
- zapisuje kilkuzdaniowe opowiadanie odtwórcze z dialogiem za pomocą prostych zdań tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci
- za pomocą prostych zdań tworzy opis obrazu, ilustracji, plakatu, fotografii
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (np. dobiera wyrazy bliskoznaczne), składni (konstruuje poprawne zdania pojedyncze, stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu), fleksji (stosuje czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i przysłówki w zdaniu), fonetyki (dzieli wyrazy przy przenoszeniu do następnej linii, zna sposoby oznaczania miękkości głosek, zauważa różnicę między wymową a zapisem samogłosek ustnych, dźwięcznych i bezdźwięcznych)
- stara się dbać o estetykę zapisu wypowiedzi

(3) Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- słucha innych, uczestniczy w rozmowie oraz innych sytuacjach komunikacyjnych (zadaje pytania, odpowiada, instruuje, gratuluje, zaprasza, przeprosza)
- wybiera najważniejsze informacje z wysłuchanego tekstu
- tworzy prostą notatkę w formie tabeli, schematu, kilkuzdaniowej wypowiedzi, planu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu
- rozpoznaje proste intencje niewyrażone wprost
- wyciąga wnioski z przesłanek zawartych w tekście, w tym rozpoznaje w nim prawdę lub fałsz
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne i literackie
- na podstawie intonacji odróżnia wypowiedzenia oznajmujące, rozkazujące i pytające

- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorcę
- odróżnia fakty od opinii, wskazuje elementy perswazji

CZYTANIE

- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi
- określa temat i główną myśl tekstu
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych
- wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu
- wskazuje cytaty
- wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi
- rozpoznaje cechy zaproszenia, życzeń, zawiadomienia, ogłoszenia, instrukcji, przepisu
- określa temat utworu, powtarza swoimi słowami ogólny sens usłyszanej wypowiedzi, opowiada fabułę usłyszanej historii, zauważa metaforyczny charakter baśni, legendy, bajki, mitu, wskazuje morał wyrażony wprost
- rozpoznaje typowe wypowiedzi informacyjne, literackie, reklamowe
- rozumie funkcję znaków interpunkcyjnych (kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu), akapitów i marginesów w tekście prozatorskim
- wskazuje wersy, strofy, rymy w tekstach poetyckich
- poprawnie artykułuje i akcentuje wyrazy, stosuje intonację zdaniową podczas głośnego czytania utworów
- odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych
- rozpoznaje podstawowe funkcje składniowe wyrazów użytych w wypowiedziach (orzeczenie, podmiot, dopełnienie, przydawka, okolicznik)
- odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego, zdanie pojedyncze rozwinięte od zdania nierozwiniętego
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, rodzajów gramatycznych (rzeczownik, przymiotnik, zaimek w związku z rzeczownikiem), osób, czasów i rodzajów gramatycznych (czasownik), określa stopień przymiotnika i przysłówka
- posługuje się alfabetem, uwzględnia różnice między zapisem a wymową samogłosek nosowych, głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych, oznacza miękkość głosek

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera odpowiednie informacje ze słownika ortograficznego, słownika wyrazów bliskoznacznych, szkolnego słownika języka polskiego, słownika frazeologicznego
- korzysta z encyklopedii, czasopisma, stron internetowych, leksykonu, poradnika

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- nazywa swoje reakcje czytelnicze
- dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie, zdarzenia, wątki
- wyodrębnia wątki
- wskazuje elementy akcji
- wskazuje w utworze cechy baśni, legendy, bajki, mitu, opowiadania, powieści, wiersza, fraszki, komiksu
- rozpoznaje przysłowie
- wskazuje w tekście porównanie, przenośnię, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- posługuje się terminami: wiersz rymowany i nierymowany (biały)
- wyodrębnia film spośród innych dziedzin sztuki
- zna pojęcia: gra aktorska, dekoracja, kostiumy, rekwizyty, inscenizacja, scena, widownia, kurtyna, kulisy, próba, program teatralny, afisz, ujęcie, kadr, plan
- przypisuje cechy bohaterom oraz ocenia ich postawy w odniesieniu do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada

- odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym)
- odczytuje przesłanie baśni, odczytuje morał bajek, zauważa metaforyczny charakter mitu
- odczytuje informacje z plakatu teatralnego

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej
- dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji, świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, stosuje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- formułuje pytania zamknięte i otwarte
- udziela odpowiedzi w formie zdań złożonych
- wypowiada się w kilku logicznie ze sobą połączonych zdaniach na tematy związane z codziennością, otaczającą rzeczywistością, lekturą
- stosuje zwroty grzecznościowe i odpowiednie konstrukcje składniowe (np. tryb przypuszczający) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem
- składa życzenia, gratulacje, instruuje, przekonuje, zachęca, przestrzega
- wypowiada się w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne
- opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażeń przyimkowych)
- dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne
- recytuje utwór poetycki, oddając jego ogólny nastrój i sens
- stosuje zasady poprawnej wymowy i akcentowania wyrazów rodzimych
- posługuje się pozawerbalnymi środkami wypowiedzi (mimiką, gestem, postawą ciała)

PISANIE

- stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji
- odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą
- poprawnie zapisuje *nie* z różnymi częściami mowy
- poprawnie zapisuje wyrażenia przyimkowe
- poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki
- konstruuje i zapisuje kilkuzdaniowe wypowiedzi poprawne pod względem logiczno-składniowym
- używa wypowiedzi pojedynczych i złożonych, stosuje przecinki
- w zależności do adresata i sytuacji świadomie dobiera wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące
- samodzielnie zapisuje dialog
- dzieli wypowiedzi na części kompozycyjne (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)
- buduje ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi
- układa opowiadanie odtwórcze z dialogiem oraz z elementami opisu, krótką relację, proste sprawozdanie, zaproszenie, ogłoszenie, pamiętnik i dziennik pisany z perspektywy bohatera i własnej, regulamin
- redaguje notatkę w formie prostego schematu, tabeli, planu
- zapisuje instrukcję z uwzględnieniem sformułowań wskazujących na kolejność wykonywanych czynności
- tworzy opis przedmiotu, miejsca, krajobrazu, postaci, obrazu, ilustracji, fotografii, plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni (używa przysłówków i wyrażeń przyimkowych)
- w liście prywatnym i oficjalnym, dialogu, zaproszeniu i ogłoszeniu stosuje odpowiedni układ graficzny
- stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wykorzystuje wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne w tworzonym tekście), składni (konstruuje zdania pojedyncze proste i rozwinięte oraz wypowiedzenia złożone, używa różnych typów wypowiedzi: oznajmujących, rozkazujących, pytających, wykrzyknikowych; łączy wypowiedzenia składowe za pomocą spójnika w wypowiedzenia złożone, rozdziela przecinkiem wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu złożonym), fleksji (używa

poprawnych form gramatycznych czasowników, rzeczowników, przymiotników, zaimków, liczebników; poprawnie zapisuje formy bezokoliczników oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego czasowników w czasie przyszłym i przeszłym)

- stosuje zasady estetycznego zapisu tekstu

(4) Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- koncentruje uwagę podczas słuchania dłuższych wypowiedzi innych oraz odtwarzanych utworów
- w typowych sytuacjach komunikacyjnych cytuje wypowiedzi innych, wyraża swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- odróżnia informacje ważne od mniej ważnych
- właściwie odbiera intencje nadawcy komunikatu (również te niewyrażone wprost)
- na podstawie słuchanego tekstu tworzy notatkę, pisze krótkie streszczenie
- odróżnia wypowiedzi literackie od informacyjnych i reklamowych
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich (omawia przesłanie baśni, objaśnia morał bajki, wyjaśnia metaforyczny charakter mitu)
- rozumie mechanizmy oddziaływania reklam na odbiorców
- na podstawie intonacji odróżnia zdania neutralne od wykrzyknikowych

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio
- rozumie funkcję akapitu i cytatu w wypowiedzi objaśnia przerośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi
- odróżnia teksty literackie od informacyjnych i reklamowych
- dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy
- odczytuje przerośny sens wysłuchanych utworów poetyckich i prozatorskich
- wskazuje typowe elementy konstrukcyjne w zaproszeniach, życzeniach, gratulacjach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach
- głośno czyta utwory, uwzględniając zasady poprawnej artykulacji i intonacji, wprowadza pauzę
- wskazuje różnice między rzeczownikami, czasownikami, przymiotnikami, liczebnikami, zaimkami, przyimkami i spójnikami
- rozpoznaje w tekście zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte, pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie)
- rozpoznaje równoważnik zdania
- wydziela w zdaniu grupę podmiotu i orzeczenia
- rozpoznaje zdania bezpodmiotowe
- ustala stosunki nadrzędno-podrzędne i współrzędne z zdaniem pojedynczym
- rozpoznaje w tekście formy przypadków, liczb, osób, rodzajów; odróżnia formy osobowe czasowników od niesobowych (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to)
- odróżnia wyrazy gwarowe od potocznych

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wie, jakiego typu informacje zawierają słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny i umiejętnie je stosuje
- wybiera informacje niewyrażone wprost z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- uzasadnia swoje reakcje czytelnicze
- porównuje swoje wrażenia związane z odbiorem innych tekstów kultury
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas, miejsce, bohaterowie,

zdarzenia, wątek

- rozpoznaje typowe elementy fikcji, charakterystyczne dla poznanych gatunków
- omawia zależność osoby mówiącej (narratora, podmiotu lirycznego) i świata ukazanego w utworze
- posługuje się pojęciami: akcja, fabuła, związek przyczynowo-skutkowy
- omawia powiązania między częściami tekstu (rozdział, podrozdział) w dłuższym utworze prozatorskim, np. w opowiadaniu, powieści
- identyfikuje baśń, legendę, mit, bajkę, komiks, opowiadanie, powieść, fraszkę, wiersz, przysłowie
- omawia akcje w utworze dramatycznym
- rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu, rytmu oraz objaśnia znaczenie i funkcję środków poetyckich, takich jak: przenośnia, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, ożywienie
- dostrzega zależność między zastosowanymi w utworze środkami stylistycznymi a treścią
- rozumie funkcję akapitu jako logicznie wyodrębnionej całości w tekście
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego, zna główne etapy powstawania filmu i przedstawienia, rozumie pojęcie adaptacji
- określa zadania twórców dzieła filmowego – aktora, reżysera, scenarzysty
- określa zadania twórców dzieła teatralnego – aktora, reżysera, dekoratora, suflera
- posługuje się pojęciami z zakresu sztuki filmowej, np. kadr, scena, plan
- posługuje się pojęciami związanymi z przedstawieniem teatralnym i sztuką teatralną
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada
- konfrontuje sytuację bohaterów z własnym doświadczeniem
- odczytuje przesłanie utworu

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- dostosowuje sposób wyrażania się do sytuacji komunikacyjnej, takiej jak: podziękowanie, przemówienie, wystąpienie
- przedstawia własne zdanie w rozmowie
- przestrzega zasad kulturalnej rozmowy
- dyskutuje na wybrany temat
- świadomie dobiera wypowiedzenia, by osiągnąć zamierzony cel (np. zachęcić, przekonać, przestrzec)
- tworzy spójne, logiczne wypowiedzi
- świadomie dobiera intonację zdaniową
- udziela odpowiedzi w formie krótkiej wypowiedzi
- uczestniczy w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami; łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe w zdaniu
- wypowiada się w roli świadka i uczestnika zdarzeń
- wyjaśnia motywy postępowania postaci
- gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza przysłówki i wyrażenia przyimkowe
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, obraz, ilustrację, plakat, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia, poprawnie używa odpowiedniego stopnia przymiotnika i przysłówka)
- objaśnia znaczenia dosłowne i metaforyczne wyrazów
- odróżnia wyrazy pokrewne od synonimów
- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (wzbogaca tworzony tekst wyrazami bliskoznacznymi i przeciwstawnymi), składni (stosuje różnorodne typy zdań: pojedyncze i złożone; stosuje odpowiedni szyk wyrazów w zdaniu; celowo używa różnych typów wypowiedzi: pytających, oznajmujących, wykrzyknikowych, rozkazujących w zależności od sytuacji komunikacyjnej; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji), fleksji (używa odmiennych części mowy w poprawnych formach),

wygłasza tekst poetycki z pamięci, posługując się pauzą, barwą głosu; zwraca uwagę na ważne treści tekstu

- stosuje się do zasad właściwego akcentowania wyrazów i intonowania wypowiedzeń

PISANIE

- stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó – u, rz – ż, ch – h i interpunkcji, poprawnie używa i zapisuje formy nieosobowe czasownika
- w kilkudzaniowych wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami łączy za pomocą odpowiednich spójników współrzędne związki wyrazowe i stosuje się do zasad interpunkcji
- w tekstach świadomie stosuje wyrazy bliskoznaczne, zastępuje powtarzające się w tekście wyrazy odpowiednimi zaimkami
- w wypowiedziach gromadzi wyrazy określające i nazywające cechy charakteru na podstawie zachowań i postaw
- układa życzenia, gratulacje, zapisuje przepis, instrukcję, ogłoszenie, zawiadomienie, zaproszenie
- stosuje akapit jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi
- pisze logiczne i uporządkowane pod względem chronologicznym opowiadanie, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń (pamiętnik, dziennik)
- zapisuje dialog w opowiadaniu
- w sposób uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, fotografię, stosując słownictwo służące do formułowania ocen i opinii, emocji i uczuć (np. epitety, porównania, zdrobnienia)
- opisując obraz, rzeźbę, ilustrację, plakat, fotografię; stosuje podstawowe słownictwo charakterystyczne dla danej dziedziny sztuki
- dostrzega błędy ortograficzne i interpunkcyjne w tworzonej wypowiedzi i je poprawia

(5) Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- przekazuje treść wysłuchanych wypowiedzi, potrafi ustosunkować się do wypowiedzi innych oraz nawiązać do nich podczas własnej wypowiedzi
- uzasadnia swoje zdanie na temat wysłuchanego komunikatu
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi, w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii

CZYTANIE

- wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną lub rzeczywistą
- oddziela informacje ważne od drugorzędnych i wykorzystuje je w odczytaniu znaczeń dosłownych i przerośnych
- wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce
- nazywa intencje nadawcy komunikatu, dostrzega zależność między przerośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi
- nazywa osobę mówiącą w tekście w zależności od rodzaju utworu (podmiot liryczny, narrator)
- w sytuacjach typowych odróżnia fakty od opinii
- wskazuje typowe elementy stylistyczne i graficzne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, zawiadomieniach, instrukcjach, przepisach
- dostrzega relacje między takimi elementami konstrukcji, jak tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie, akapity
- głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens odczytywanego tekstu
- interpretuje głośno wybrane fragmenty prozy
- rozumie funkcje użytych w tekście zdań pojedynczych rozwiniętych i nierozwiniętych, pojedynczych i

złożonych, równoważników zdań

- rozumie funkcję użytych form przypadków, liczb, osób, czasów w tekstach literackich, użytkowych, reklamowych
- wykorzystuje wiedzę o języku podczas analizy różnych tekstów kultury

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- w zależności od celu poszukiwań świadomie wybiera odpowiedni słownik (słownik ortograficzny, słownik wyrazów bliskoznacznych, słownik języka polskiego, słownik wyrazów obcych, słownik frazeologiczny)
- konfrontuje ze sobą informacje zgromadzone na podstawie różnych źródeł

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z innymi odbiorcami
- charakteryzuje osobę mówiącą na podstawie jej wypowiedzi
- objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim oraz środków stylistycznych w utworze poetyckim (w tym rozróżnia ożywienie i uosobienie jako rodzaje przenośni)
- omawia funkcje elementów realistycznych i fantastycznych w: baśniach, legendach, mitach, bajkach, opowiadaniu, powieści
- wykorzystuje wiedzę na temat wersu, zwrotki, rymu, rytmu, refrenu do interpretacji utworu
- nazywa elementy świata przedstawionego w utworze dramatycznym
- rozumie powiązania między częściami utworu dramatycznego (akt, scena)
- dostrzega zależność między rodzajem i funkcją komunikatu a jego odbiorcą (programy edukacyjne, rozrywkowe, informacyjne, reklamy)
- wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych programy informacyjne, rozrywkowe, reklamy; dostrzega różnice między celem tych programów
- charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy odnoszące się do takich wartości, jak np. miłość – nienawiść, przyjaźń – wrogość, prawda – kłamstwo, wierność – zdrada; konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- tworzy wypowiedź zróżnicowaną stylistycznie w zależności od intencji nadawcy, sytuacji komunikacyjnej i rodzaju adresata
- tworzy wypowiedź zróżnicowaną ze względu na funkcję komunikatu (ekspresywna, impresywna, poetycka)
- uzasadnia własne zdanie w rozmowie, podaje odpowiednie przykłady, cytuje, stosuje się do reguł grzecznościowych
- rozpoczyna i podtrzymuje rozmowę na temat lektury czy dzieła filmowego
- zadaje pytania alternatywne (przedstawia rozmówcy dwie możliwości rozwiązania problemu)
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- posługuje się przysłowiami i powiedzeniami regionalnymi
- poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania
- zaznacza akcenty logiczne, stosuje pauzy, dostosowuje tempo recytacji do treści utworu
- wzbogaca komunikat pozawerbalnymi środkami wypowiedzi
- wykorzystuje wiedzę o częściach mowy podczas tworzenia własnej wypowiedzi
- dokonuje samokrytyki wypowiedzi i doskonali ją pod względem konstrukcji i języka

PISANIE

- potrafi zastosować reguły ortograficzne w sytuacjach nietypowych (np. wykorzystać wiedzę o wyrazach pochodnych i rodzinie wyrazów, pisowni *nie* w przeciwstawieniach)
- przekształca zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, a także zdania w równoważniki zdań i odwrotnie – odpowiednio do przyjętego celu
- wprowadza i przekształca różne typy wypowiedzi w zależności od celu i intencji wypowiedzi (zdania pojedyncze i złożone, równoważniki zdań)
- komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji
- uzasadnia własne zdanie, podaje odpowiednie przykłady, np. z lektury
- udziela wyczerpujących wypowiedzi poprawnych pod względem konstrukcyjnym i stylistycznym
- w wypowiedziach związanych z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami stosuje frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką
- komponuje i przekształca plan wypowiedzi
- pisze opowiadanie twórcze, list z perspektywy bohatera, baśń, sprawozdanie
- świadomie wprowadza dialog, słownictwo opisujące przeżycia bohaterów jako element ożywiający akcję
- tworzy folder, charakterystykę, komiks
- w opisie dzieła kultury stosuje słownictwo wyrażające stosunek odbiorcy wobec dzieła
- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie: słownictwa (dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, odpowiednio dobiera wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej), składni (tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi, stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej, dba o poprawną interpunkcję wypowiedzi złożonych, wydziela przecinkiem lub wpisuje w nawias wypowiedzenia wtrącone), fleksji (w wypowiedziach stosuje w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy przewidziane w programie nauczania, w tym poprawnie stosuje formy czasu teraźniejszego oraz formy rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego w czasach przeszłym i przyszłym), fonetyki (biegle stosuje wiadomości z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów)
- dokonuje samodzielnej autokorekty napisanego tekstu

(6) Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystywanie zawartych w nich informacji

SŁUCHANIE

- w rozmowie i innych sytuacjach komunikacyjnych celowo odwołuje się do wypowiedzi innych osób
- dokonuje selekcji informacji w celu wykorzystania ich w sytuacjach nietypowych
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

CZYTANIE

- czyta ze zrozumieniem na poziomie krytyczno-twórczym teksty spoza listy lektur
- interpretuje utwory poetyckie i prozatorskie

DOCIERANIE DO INFORMACJI

- wybiera i wykorzystuje informacje z różnych źródeł (np. czasopism, stron internetowych) we własnych wypowiedziach o charakterze informacyjnym lub oceniającym

Analiza i interpretacja tekstów kultury

- porównuje funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w różnych utworach epickich, poetyckich, dramatycznych
- wskazuje elementy baśni, legendy, bajki, mitu w innych tekstach kultury oraz odnajduje i omawia nawiązania do tego typu utworów we współczesnych tekstach kultury, np. opowiadaniach, powieściach, reklamach, oraz w języku, np. we frazeologii

- odnosi się do postaw bohaterów fikcyjnych i opisuje otaczającą ich rzeczywistość
- dostrzega zależność między przenośnym znaczeniem a intencją nadawcy wypowiedzi w tekstach poetyckich i reklamowych, wskazuje elementy o charakterze perswazyjnym

Tworzenie wypowiedzi

MÓWIENIE

- przedstawia własne stanowisko w związku ze sposobem rozwiązania problemu, wykonania zadania, formułuje twórcze uwagi
- podejmuje rozmowę na temat przeczytanej lektury, dzieła także spoza kanonu lektur przewidzianych programem nauczania w klasie szóstej; omawia je w odniesieniu do innych dzieł także spoza kanonu lektur
- interpretuje metaforyczne i symboliczne treści utworów literackich i plastycznych

PISANIE

- tworzy samodzielne wypowiedzi cechujące się ciekawym ujęciem tematu, pomysłową formą, poprawną konstrukcją oraz właściwym doбором środków językowych
- wykazuje się szczególną dbałością o poprawność ortograficzną, interpunkcyjną, fleksyjną i składniową oraz estetykę zapisu wypowiedzi
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania słownictwa, składni, fleksji i fonetyki

Klasa VII

(1) Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

(2) Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- uważnie słucha wypowiedzi kolegów i nauczyciela
- wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi
- słucha nagrania wzorcowej recytacji
- mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu
- rozumie polecenia
- rozpoznaje fragmenty informacyjne i perswazyjne w wysłuchanym tekście
- rozpoznaje emocje towarzyszące osobie wypowiadającej się

CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

- czyta teksty współczesne i dawne
- odczytuje tekst literacki i inne dzieła sztuki (np. obraz, rzeźba, grafika) na poziomie dosłownym, na poziomie krytycznym z pomocą nauczyciela i rówieśników określa temat utworu i poruszony problem, odnosi się do wybranych kontekstów, np. biograficznego, historycznego, kulturowego
- rozpoznaje wypowiedź o charakterze emocjonalnym, argumentacyjnym, wskazuje w tekście argumentacyjnym tezę, argument i przykłady
- rozpoznaje w tekście najważniejsze informacje, opinię i fakty, rozróżnia fikcję i kłamstwo
- wie, czym jest perswazja, sugestia, ironia, z pomocą nauczyciela i klasy rozpoznaje aluzję
- rozróżnia elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim
- wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi
- dostrzega różne motywy postępowania bohaterów
- odczytując sens utworu, dostrzega podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm; formułuje wnioski
- czyta utwory liryczne i zna cechy liryki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do liryki: sonet,

pieśń, tren

- odróżnia osobę mówiącą w wierszu od autora tekstu, bohatera utworu od podmiotu lirycznego
- zna podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację
- rozpoznaje obrazy poetyckie w utworze
- czyta utwory epickie i zna cechy epiki jako rodzaju literackiego, zna gatunki należące do epiki
- wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze
- wie, czym się różni fikcja literacka od rzeczywistości
- rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową
- rozpoznaje w tekście epickim fragmenty opowiadania i opisu
- odróżnia dramat od innych rodzajów literackich, wskazuje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog i dialog
- rozpoznaje balladę jako gatunek z pogranicza rodzajów literackich
- posługuje się spisem treści, cytatem z poszanowaniem praw autorskich
- rozpoznaje gatunki dziennikarskie: wywiad, artykuł, felieton
- wyszukuje informacje w tekście popularnonaukowym, naukowym, publicystycznym
- dostrzega symbole i alegorie w tekstach kultury
- zna terminy *adaptacja filmowa* i *adaptacja teatralna*
- wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania przedstawienia teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator)
- zauważa związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury
- dokonuje przekładu intersemiotycznego tekstów kultury i interpretacji zjawisk społecznych oraz prezentuje je w ramach różnych projektów grupowych

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- sporządza w różnych formach notatkę dotyczącą wysłuchanej wypowiedzi
- tworzy plan dłuższej wypowiedzi
- tworzy wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, w rozprawce z pomocą nauczyciela formułuje tezę, hipotezę oraz argumenty, samodzielnie podaje przykłady do argumentów, wnioskuje
- wypowiada się na temat
- stara się zachować poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną tekstu, a w tekstach mówionych zachowuje poprawność akcentowania wyrazów i zdań, dba o poprawną wymowę
- stara się o estetyczny zapis wypowiedzi
- wygłasza krótki monolog, podejmuje próbę wygłaszania przemówienia oraz próby uczestniczenia w dyskusji
- przygotowuje wywiad
- streszcza, skraca, parafrazuje tekst, w tym tekst popularnonaukowy
- wyraża swoje zdanie i umie je uzasadnić, odnosi się do cudzych poglądów
- pisze opowiadanie odtwórcze i twórcze; wie, jak umieścić dialog w tekście
- opisuje i charakteryzuje postaci rzeczywiste i fikcyjne
- stosuje narrację pierwszo- i trzecioosobową
- opisuje elementy dzieła malarskiego, wykorzystuje z pomocą nauczyciela odpowiednie konteksty
- układa tekst o trójdzielnej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, stosuje cytaty
- wygłasza z pamięci tekst poetycki

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- wie, czym jest błąd językowy
- ma podstawową wiedzę z zakresu gramatyki języka polskiego:
 - fonetyki (zna różnicę między głóską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głóski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem

- słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów
- fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowcy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)
- składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie)

(3) Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- świadomie uczestniczy w sytuacji komunikacyjnej przez uważne słuchanie wypowiedzi innych jej uczestników
- żywo reaguje na wypowiedzi kolegów i nauczyciela, m.in. prosi o jej powtórzenie, uzupełnienie, wyjaśnienie
- określa tematykę wysłuchanego utworu; ocenia wartość wysłuchanego tekstu
- rozróżnia teksty o charakterze informacyjnym i perswazyjnym
- wybiera potrzebne informacje z wysłuchanego tekstu
- rozpoznaje komizm, kpinę i ironię jako wyraz intencji wypowiedzi

CZYTANIE UTWORÓW LITERACKICH I ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

- podejmuje próby samodzielnego odczytania różnych tekstów współczesnych i dawnych na poziomie przenośnym, a w ich odczytaniu odnosi się do różnych kontekstów
- nazywa różne motywy postępowania bohaterów
- określa problem poruszony w utworze i ustosunkowuje się do niego
- identyfikuje w tekście poetyckim cechy liryki
- charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu
- wskazuje podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, w tym: neologizm, prozaizm, eufemizm, inwokację
- wyodrębnia w tekście obrazy poetyckie
- rozróżnia takie gatunki poezji, jak pieśń, hymn
- identyfikuje elementy świata przedstawionego w utworze
- odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości
- rozumie znaczenie terminów *realizm* i *fantastyka*
- odróżnia cechy gatunkowe noweli, powieści, opowiadania
- podaje przykłady utworów należących do literatury dydaktycznej
- zna cechy literatury dydaktycznej, wymienia cechy bajki i ballady
- rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego w tekście
- samodzielnie wyszukuje potrzebne informacje w odpowiednich źródłach, sporządza prosty przypis
- wyszukuje informacje w indeksie i przypisach
- rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji, np. w reklamie prasowej
- analizuje symbole i alegorie występujące w tekstach kultury
- dostrzega funkcje środków pozajęzykowych w sztuce teatralnej i filmie
- wskazuje w balladzie elementy typowe dla różnych rodzajów literackich
- analizuje związki między dziełem literackim a innym tekstem kultury
- wskazuje elementy tragizmu i komizmu w dziele literackim

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi, wyraża własne zdanie i podaje argumenty na poparcie własnego stanowiska
- zachowuje trójdzielną kompozycję dłuższej wypowiedzi, w tym w przemówieniu
- stosuje się do zasad poprawnej wymowy oraz norm dotyczących akcentowania wyrazów i zdań, zna wyjątki w akcentowaniu wyrazów,
- rozróżnia środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia
- stosuje zasady etykiety językowej i przestrzega zasad etyki mowy
- uczestniczy w dyskusji zgodnie z zasadami kultury
- dostrzega zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację
- uczestniczy w omówieniu recytacji własnej, koleżanek i kolegów
- redaguje rozprawkę z tezą bądź hipotezą, formułuje odpowiednie argumenty i popiera je odpowiednimi przykładami
- pisze wywiad
- stosuje akapity, dba o spójne nawiązania między poszczególnymi częściami wypowiedzi
- zachowuje poprawność językową i stylistyczną tworzonego tekstu
- wykazuje dbałość o estetykę zapisu oraz poprawność ortograficzną i interpunkcyjną
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; odczytuje sensy przenośne w tekstach kultury, takich jak obraz, plakat, grafika
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym opis sytuacji
- recytuje tekst poetycki, podejmuje próbę interpretacji głosowej z uwzględnieniem tematu i wyrażanych emocji

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- dostrzega błędy językowe i potrafi je skorygować
- stosuje w tworzonych tekstach podstawową wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (zna różnicę między głóską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głóski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem
 - słótwórstwa i słównictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słótwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słótwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słównictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów
 - fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)
 - składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie)

(4) Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega środki wyrazu

artystycznego tekstu

- analizuje i rozpoznaje intencję nadawcy wysłuchanego utworu, w tym aluzję, sugestię, manipulację

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania i intonacji
- odczytuje tekst na poziomie przenośnym
- określa funkcję przeczytanego tekstu
- interpretuje tytuł utworu
- wyjaśnia motywy postępowania bohaterów, ocenia ich zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych zasad moralnych
- dostrzega manipulację i perswazję, wartościowanie w czytanim tekście, w tym w satyrze
- określa funkcję środków artystycznego wyrazu
- analizuje elementy świata przedstawionego w utworze, omawia ich funkcję w konstrukcji utworu
- uzasadnia przynależność gatunkową różnych utworów literackich
- uzasadnia przynależność tekstu prasowego do publicystyki
- wyszukuje i porównuje informacje w różnych tekstach, m.in. popularnonaukowych i naukowych
- analizuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie prasowej
- odczytuje sensory przenośne i symboliczne w odbieranym tekście

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- płynnie mówi na podany temat, starając się zachować zasady poprawności językowej i stylistycznej
- uzasadnia własne zdanie za pomocą rzeczowych argumentów
- dobiera środki językowe w zależności od adresata wypowiedzi w oficjalnych i nieoficjalnych sytuacjach mówienia
- aktywnie uczestniczy w dyskusji
- wystrzega się brutalności słownej, kłamstwa i manipulacji w wypowiedzi ustnej
- pisze na temat, stosując funkcjonalną kompozycję logicznej wypowiedzi, polemizuje ze stanowiskiem innych, formułuje rzeczowe argumenty poparte celnie dobranymi przykładami
- dobiera i stosuje środki językowe odpowiednio do sytuacji i odbiorcy oraz rodzaju komunikatu
- prezentuje w dyskusji swoje stanowisko, rozwija je odpowiednio dobranymi argumentami, świadomie stosuje retoryczne środki wyrazu
- reaguje z zachowaniem zasad kultury na zjawisko brutalności słownej, kłamstwo i manipulację
- w rozprawce dobiera odpowiednie argumenty, w których odwołuje się do kontekstu literackiego, popiera je odpowiednimi przykładami
- pisze wywiad, wykorzystując zdobytą z różnych źródeł wiedzę na temat podjęty w rozmowie
- opisuje dzieło malarskie z odniesieniem do odpowiednich kontekstów; podejmuje próbę interpretacji tekstu kultury, np. obrazu, plakatu, grafiki
- w tekstach własnych wykorzystuje różne formy wypowiedzi, w tym mowę zależną i niezależną w celu dynamizowania akcji i charakteryzowania bohatera
- recytuje tekst poetycki, interpretacje głosowo z uwzględnieniem tematu
- ocenia recytację własną, koleżanek i kolegów i przedstawia uzasadnienie swojej oceny

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
- dokonuje korekty tworzonego tekstu
- analizuje elementy językowe w tekstach kultury (np. w reklamach, plakacie, w piosence), wykorzystując wiedzę o języku w zakresie:
 - fonetyki (zna różnicę między głoską a literą; rozróżnia samogłoski i spółgłoski, głoski dźwięczne, bezdźwięczne, ustne, nosowe; wie, na czym polega zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności i

uproszczeń grup spółgłoskowych, utraty dźwięczności w wygłosie), dostrzega rozbieżności między mową a pismem

- słowotwórstwa i słownictwa (wie, czym są wyraz podstawowy i pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, rdzeń, rodzina wyrazów; rozumie różnicę między wyrazem pokrewnym a bliskoznacznym, dostrzega zróżnicowanie formantów pod względem ich funkcji, rozumie różnicę między realnym a słowotwórczym znaczeniem wyrazów, odróżnia typy wyrazów złożonych), zna typy skrótów i skrótowców i stosuje zasady interpunkcji w ich zapisie, świadomie wzbogaca zasób własnego słownictwa o przysłowia, powiedzenia, frazeologizmy itp., odróżnia synonimy od homonimów
- fleksji (stosuje wiedzę o częściach mowy w poprawnym zapisie partykuły *nie* z różnymi częściami mowy, rozpoznaje imiesłowcy, zna zasady ich tworzenia i odmiany)
- składni (wykorzystuje wiedzę o budowie wypowiedzenia pojedynczego i złożonego w przekształcaniu zdań pojedynczych na złożone i odwrotnie oraz wypowiedzeń z imiesłowowym równoważnikiem zdania na zdanie złożone i odwrotnie, dokonuje przekształceń z mowy zależnej na niezależną i odwrotnie)

(5) Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha nagrań recytacji utworów poetyckich i prozatorskich oraz dostrzega i ocenia zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych tekstu
- interpretuje wysłuchany tekst, uwzględniając intencję jego nadawcy

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad poprawnej interpunkcji, akcentowania, intonacji oraz uwzględnia budowę wersyfikacyjną, a także organizację rytmiczną utworu poetyckiego
- odczytuje tekst na poziomie przenośnym i symbolicznym
- wartościuje zachowania i postawy bohaterów, uwzględniając motywy ich postępowania i odwołując się do ogólnie przyjętych zasad moralnych
- ustosunkowuje się do różnych sposobów oddziaływania tekstu na odbiorcę, takich jak perswazja, manipulacja itp.
- określa funkcję środków artystycznego wyrazu, a zwłaszcza symbolu i alegorii
- interpretuje symbole występujące w różnych tekstach kultury

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- udowadnia swoje racje za pomocą rzeczowych argumentów ułożonych w logiczny wywód
- aktywnie uczestniczy w dyskusji, używając środków językowych wyrażających stosunek mówiącego do przedstawianych treści i nawiązując do wypowiedzi przedmówców, podejmuje próby prowadzenia dyskusji
- charakteryzując postać fikcyjną, ocenia i wartościuje jej zachowania i postawy w odniesieniu do ogólnie przyjętych norm moralnych
- analizuje uczucia własne i bohaterów literackich,
- próbuje interpretować głosowo wygłaszany tekst, m.in. przez poprawne stosowanie pauz w tekście zawierającym przerzutnie,
- krytycznie, rzeczowo omawia oraz ocenia recytację własną i kolegów
- pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem kompozycyjnym i poprawne pod względem językowym, stylistycznym, ortograficznym oraz interpunkcyjnym
- dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy
- posługuje się odpowiednimi argumentami i przykładami w celu uzasadnienia własnego zdania

- posługując się bogatym słownictwem, redaguje różne formy wypowiedzi, m.in. opowiadanie z elementami dialogu i monologu, opisu, charakterystyki, zróżnicowane stylistycznie i funkcjonalnie opisy, recenzję i notatkę (różnorodne postaci) oraz pisma użytkowe
- odwołując się do kontekstów, tworzy rozprawkę z tezą lub hipotezą

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- wykorzystując wiedzę o języku, analizuje elementy językowe w tekstach kultury jako świadome kształtowanie warstwy stylistycznej tekstu
- świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania w zakresie fonetyki, fleksji, składni, słownictwa

(6) Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

Kształcenie literackie i kulturowe

SŁUCHANIE

- słucha i rozumie wypowiedzi kolegów i nauczyciela jako aktywny uczestnik różnych sytuacji mówienia w czasie zajęć lekcyjnych
- odczytuje i interpretuje zabiegi związane z prezentacją walorów artystycznych nagrania wzorcowej recytacji
- analizuje i wykorzystuje w nowych sytuacjach dydaktycznych informacje wybrane z wysłuchanego tekstu

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- czyta różne teksty (zarówno współczesne, jak i dawne, przewidziane w programie nauczania) na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym
- samodzielnie interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji
- praktycznie wykorzystuje informacje wybrane z tekstu literackiego, popularnonaukowego, naukowego
- krytycznie ocenia i wartościuje treści, zachowania i postawy przedstawione w utworach w odniesieniu do systemu moralnego i etycznego

Tworzenie wypowiedzi (elementy retoryki, mówienie i pisanie)

- samodzielnie buduje spójne, logiczne, rzeczowe wypowiedzi na podany temat, w których przedstawia własne stanowisko, lub za pomocą popartych przykładami argumentów uwzględniających różne konteksty kulturowe dowodzi przyjętych racji
- aktywnie uczestniczy w dyskusji jako dyskutant lub przewodniczący, rzeczowo przedstawia swoje stanowisko i wnioski
- interpretuje głośno wygłaszany z pamięci lub czytany tekst, uwzględniając funkcję zastosowanych środków stylistycznych
- oceniając pracę innych, przedstawia krytyczną, rzeczową refleksję wynikającą z wnikliwej analizy wykonanych zadań i erudycji polonistycznej
- pisze wypowiedzi oryginalne pod względem sposobu ujęcia tematu, w tym rozprawkę z hipotezą; wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędną zapis, logiczną kompozycję
- tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem
- redaguje dłuższe formy wypowiedzi
- podejmuje próby własnej twórczości literackiej

Kształcenie językowe (gramatyka języka polskiego, komunikacja językowa i kultura języka, ortografia i interpunkcja)

- wykorzystując wiedzę o języku, odczytuje sensy symboliczne i przenośne w tekstach kultury jako efekt świadomego kształtowania warstwy stylistycznej wypowiedzi
- samodzielnie poszerza wiedzę językową i wykorzystuje ją we własnych wypowiedziach

V. OBSZARY AKTYWNOŚCI UCZNIĄ PODLEGAJĄCE OCENIANIU:

- kształtowanie języka przedmiotu - sprawdzenie stopnia zrozumienia podstawowych pojęć
- rozwiązywanie problemów,
- aktywność (kreatywność) na lekcjach,
- przygotowanie do lekcji (pilność),
- praca domowa,
- praca w grupie,
- stosowanie wiedzy przedmiotowej w sytuacjach praktycznych,
- aktywność dodatkowa - pozalekcyjna (konkursy, warsztaty),
- poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł.

VI. FORMY I METODY SPRAWDZANIA WIEDZY

1. Wiadomości i umiejętności programowe.
2. **Pisanie:** treść, forma wypowiedzi, poprawność językowo-stylistyczna, poprawność ortograficzno-interpunkcyjna, estetyka pracy.
3. **Mówienie:** komunikatywność, precyzyjność i mówienie na temat, poprawność form językowych, płynność i tempo wypowiedzi, recytacja, dialog, prezentacja, odpowiednie zachowanie w sytuacji mówienia.
4. **Czytanie:** głośne (z przygotowaniem i bez przygotowania) i ciche ze zrozumieniem.
5. **Odbiór tekstów kultury:** wyróżnianie elementów świata przedstawionego i elementów kompozycyjnych, interpretacja, zrozumienie tekstu, zapamiętanie (odtworzenie).
6. **Postawa:** aktywność, wrażliwość na teksty kultury, zaangażowanie twórcze, współpraca z innymi, operowanie wiedzą z różnych dziedzin.

VII. NARZĘDZIA OCENIANIA

Ocenianiu podlegają:

Formy ustne

- Odpowiedzi
- Dialog
- Opowiadanie twórcze i odtwórcze
- Analiza przekazów medialnych (słownych, ikonicznych, audiowizualnych)
- Udział w dyskusji, argumentowanie, wnioskowanie
- Prezentacja
- Recytacja
- Czytanie tekstów
- Kilkudzaniowa wypowiedź na określony temat,
- Prezentacja.

Formy pisemne

- Prace klasowe (wypracowanie), sprawdziany (literackie, gramatyczne), dyktanda, testy, kartkówki
- Zadania domowe w formie ćwiczeń (np. gramatycznych, ortograficznych, słownikowych)
- Wypracowania ujęte w podstawie programowej dla danego etapu kształcenia (recenzja, **list**, **zaproszenie**, **życzenia**, **ogłoszenie**, przepis, telegram, reklama, instrukcja, **opowiadanie**, streszczenie, **charakterystyka**, **sprawozdanie** dialog, opis, dedykacja, podziękowanie, opis przeżyć wewnętrznych, rozprawka, plan, notatka, scenariusz filmowy),
- Odpowiedzi na pytania, wnioski z lekcji

- Ćwiczenia wykonane na lekcji
- Referaty, gazetki
- Sprawdziany ortograficzne (co najmniej 2 w semestrze):
 - tekst znany lub sprawdzian polegający na uzupełnianiu brakujących liter,
 - tekst nieznan.
- Prace stylistyczne:
 - pisane w klasie (co najmniej 1 w semestrze),
 - pisane w domu.
- Testy sprawdzające (co najmniej 1 w semestrze).
- Testy diagnostyczne (na początku cyklu kształcenia lub nowego roku szkolnego).
- Kartkówka – pisemny sprawdzian obejmujący maksymalnie 3 ostatnie tematy lekcyjne.
- Ćwiczenia z zeszytu ćwiczeń lub podyktowane do zeszytu przedmiotowego.

Formy praktyczne

- Niewerbalne wytwory pracy (albumy, mapy, słowniczki, plakaty, słuchowiska, filmy, komiksy, gazetki, wystawy)
- Karty dydaktyczne
- Pomoce dydaktyczne
- Przygotowanie i przeprowadzenie fragmentu lekcji (np. zabaw, konkursów, ciekawych zadań)
- Zeszyt przedmiotowy

VIII. SPOSÓB OCENIANIA

1. SPRAWDZIANY ORTOGRAFICZNE

Błąd zasadniczy (w obrębie reguł pisowni wyrazów z: ó, u, rz, ż, h, ch i z partykułą nie oraz pisowni wielką i małą literą) obniża ocenę o 1 stopień;

Błąd drugorzędny obniża ocenę o pół stopnia (tzn. 3 błędy drugorzędne /lub 3 interpunkcyjne/ = 1 błąd zasadniczy); błąd interpunkcyjny jest traktowany tak jak błąd ortograficzny drugorzędny.

Tekst dyktanda nieznan uczniom lub sprawdzian polegający na uzupełnianiu brakujących liter o dużym stopniu trudności :

kl. IV – VI

0 błędów – cel

1-2 błęd – bdb

3-4 błędy – db

5-6 błędów – dst

7-8 błędów – dop

9 błędów – nast.

kl. VII - VIII

0 błędów - cel

1 błąd – bdb

2 błędy - db

3-4 błędy - dst

5-6 błędów – dop

7 błędów – ndst

Tekst dyktanda lub sprawdzian polegający na uzupełnianiu brakujących liter o mniejszym stopniu trudności bądź tekst dyktanda wcześniej omawiany na lekcji :

kl. IV – V

0 błędów – bdb

1-2 błędy – db

3-4 błędy – dst

5-6 błędów – dop

7 błędów – nast.

kl. VI - VIII

0 błędów - bdb

1 błąd – db

2-3 błędy - dst

4-5 błędów - dop

6 błędów – nast.

2. PRACE STYLISTYCZNE

Przy ocenianiu pisemnych form wypowiedzi obowiązuje ocena opisowa, uwzględniająca następujące elementy: treść (**T**), formę (**F**), styl (**S**), ortografię z interpunkcją (**O**) oraz estetykę (**E**).

(2) dopuszczająca

(T) - niepełne zrozumienie tematu i częściowe jego omówienie; nie zawsze trafny dobór materiału i nieumiejętne jego wykorzystanie; brak wniosków;

(F) - brak konsekwencji w posługiwaniu się określoną formą wypowiedzi; chaos w układzie treści; liczne zakłócenia spójności tekstu;

(S) - niezgodne z normą posługiwanie się fleksją, frazeologią i składnią, ale pozwalające jednak na zrozumienie tekstu; bardzo ubogi zasób słów z przewagą słownictwa potocznego;

(O) - liczne błędy ortograficzne (zasadnicze i drugorzędne) oraz interpunkcyjne;

(E) - praca nieestetyczna: brak akapitów, mało czytelne pismo, liczne skreślenia i poprawki

(3) dostateczna

(T) - zrozumienie tematu, ale niepełne jego rozwinięcie; na ogół właściwy dobór materiału i próby wykorzystania go w pracy; próby formułowania wniosków; uproszczona argumentacja;

(F) - w miarę poprawne stosowanie określonej formy wypowiedzi; dopuszczalne uchybienia i zachwianie proporcji w układzie treści; zakłócenia spójności tekstu, nie utrudniające jednak zrozumienia treści;

(S) - częste odstępstwa od normy posługiwania się fleksją, frazeologią i składnią, nie zakłócające jednak komunikacji; ubogi zasób słów; obecność słownictwo potocznego;

(O) - nieliczne błędy ortograficzne (zasadnicze i drugorzędne) oraz interpunkcyjne;

(E) - czytelne pismo, nieliczne skreślenia i poprawki, nieodpowiednio zastosowane akapity; dopuszczalny brak akapitów.

(4) dobra

(T) - zrozumienie tematu i wystarczające jego rozwinięcie; właściwy dobór materiału i poprawne jego wykorzystanie; właściwe wnioski; logiczna argumentacja;

(F) - konsekwentne stosowanie określonej formy wypowiedzi; poprawna kompozycja; sporadyczne zakłócenia spójności tekstu;

(S) - poprawne posługiwanie się językiem (nieliczne odstępstwa od normy); komunikatywność tekstu; urozmaicone słownictwo;

(O) - sporadyczne błędy ortograficzne zasadnicze, pojedyncze błędy ortograficzne drugorzędne oraz pojedyncze błędy interpunkcyjne;

(E) - stosowanie akapitów, estetyczne pismo, sporadyczne skreślenia i poprawki.

(5) bardzo dobra

(T) - zrozumienie tematu i wystarczające jego omówienie; przemyślany dobór materiału i jego odpowiednia interpretacja; właściwe wnioski; logiczna argumentacja; wskazywanie wartości;

(F) - konsekwentne stosowanie określonej formy wypowiedzi; przejrzysty, logiczny układ treści; spójność tekstu;

(S) - komunikatywność tekstu; indywidualizacja stylu; bogaty zasób słów; pojedyncze uchybienia językowe;

(O) - poprawność ortograficzna - sporadyczne błędy ortograficzne drugorzędne; pojedyncze błędy interpunkcyjne;

(E) - estetyka pracy (akapity, pismo) – bez zarzutu.

(6) celująca

(T) - zrozumienie tematu i wyczerpujące jego omówienie; przemyślany dobór materiału i jego oryginalne wykorzystanie; odwołanie się do tekstów kultury spoza programu; właściwe wnioski; logiczna argumentacja; wskazywanie wartości oraz ich hierarchizacja;

(F) - oryginalne rozwiązania kompozycyjne;

(S) - oryginalny styl; wybitnie bogate słownictwo;

(O) i **(E)** - ortografia, interpunkcja i estetyka pracy bez zarzutu.

3. TESTY DIAGNOSTYCZNE I SPRAWDZAJĄCE

- Ocena jest wystawiana po przeliczeniu punktów uzyskanych przez ucznia według kryteriów przyjętych w danym teście;

4. KARTKÓWKI (krótkie sprawdziany z zakresu 3 ostatnich tematów lekcyjnych) – jak przy ocenie testów lub:

- 60% ogółu punktów – dop
- 70% ogółu punktów – dst
- 80% ogółu punktów – db
- 90% ogółu punktów – bdb
- 100% ogółu punktów – cel

5. ODPOWIEDZI USTNE

Kryteria oceny ustala nauczyciel odrębnie do każdego rodzaju wypowiedzi w danej sytuacji lekcyjnej. Jest to ocena intuicyjna – motywująca ucznia do dalszej pracy.

6. PRACE PRAKTYCZNE

Kryteria oceny – jak przy ocenie wypowiedzi ustnych.

OCENIANIE UCZNIÓW Z DYSLEKCJĄ Z JĘZYKA POLSKIEGO W KL. IV – VIII

1. Dostosowywanie wymagań programowych i kryteriów ocen do występujących u ucznia trudności:

- złagodzenie kryteriów oceniania prac pisemnych w stosunku do poprawności ortograficznej, ocenianie głównie merytorycznej strony pracy, stosowanie oceny wieloaspektowej uwzględniając indywidualne postępy ucznia, motywację, a nie poziom rówieśników;
- zwiększenie limitu czasu podczas wykonywania zadań związanych z czytaniem i pisanem w celu umożliwienia autokontroli oraz dokonania wstępnej korekty pracy;
- kontrolowanie stopnia zrozumienia poleceń i realizowanych treści, udzielanie w razie potrzeby dodatkowych wyjaśnień.

2. Obniżenie wymagań w zakresie oceny następujących obszarów aktywności:

a) czytanie,

Uczeń czyta ze zrozumieniem dzięki rozdzieleniu trudniejszego materiału na części oraz sprawdzenie stopnia opanowania go partiami w celu łatwiejszego przyswojenia realizowanych treści.

b) pisanie,

W pracach stylistycznych oceniane są następujące elementy: treść, forma i styl. Ocenie nie podlega ortografia ani interpunkcja. W przypadku poprawności ortograficznej ocenia się komunikatywność wypowiedzi. Pod względem poprawności interpunkcyjnej ocenia się, czy wypowiedź jest czytelna mimo zaburzeń graficznych pisma oraz zwraca się uwagę na to, czy uczeń zamyka myśl w obrębie zdania.

c) mówienie.

Dostrzega się i ocenia najmniejszy udział w lekcji i wypowiedzianiu się ze szczególnym uwzględnieniem zależności między ilością włożonego wysiłku a efektami.

IX. KRYTERIA OCENIANIA (UMIĘJĘTNOŚCI SZCZEGÓŁOWE)

1. Kształtowanie języka przedmiotu

- rzeczowość wypowiedzi
- odwoływanie się do wiedzy przedmiotowej
- włączanie terminologii, (języka przedmiotu) do swojego słownika, do mowy potocznej (w sytuacjach typowych i nietypowych)
- rozumienie dosłownego i przenośnego znaczenia słów i stosowanie w sytuacjach praktycznych
- poprawne stosowanie podstawowych pojęć

- zbieranie, uogólnianie, porównywanie wiadomości, wyciąganie wniosków.

2. Rozwiązywanie problemów

- właściwe rozpoznanie i zdefiniowanie problemu
- analizowanie wszystkich aspektów zagadnienia
- zaplanowanie rozwiązania
- zaproponowanie różnych wariantów rozwiązania problemu
- uogólnianie, porównywanie i wyciąganie wniosków

3. Aktywność na lekcjach

- udział w rozmowach i dyskusjach
- współpraca z zespołem
- udzielanie pomocy kolegom
- inicjatywa (własne propozycje, pytania)
- reakcje na polecenia nauczyciela
- samodyscyplina
- zainteresowanie tematem, przebiegiem lekcji
- inwencja twórcza

4. Przygotowanie do lekcji

- orientacja w bieżącym materiale
- posiadanie podstawowego wyposażenia (podręcznika, zeszytu)
- odrabianie zadań domowych
- posiadanie niezbędnych materiałów pomocniczych

5. Praca domowa

- prawidłowe wykonanie
- samodzielność w wykonaniu zadania
- stopień zrozumienia zadania
- zastosowanie wiedzy przedmiotowej
- oryginalność

6. Praca w grupie

- aktywne uczestnictwo w pracy zespołu
- aktywne słuchanie innych
- tolerancja wobec wartości i poglądów innych osób
- pomoc innym
- modelowanie zachowania innych w grupie
- umiejętność "wchodzenia" w różne role
- korzystanie z pomocy innych osób
- podporządkowanie się poleceniom
- umiejętność dyskusowania, negocjowania
- przestrzeganie kultury języka i dyskusji
- twórczy wkład (argumenty, pomysły)
- współodpowiedzialność

7. Recytacja (wierszy, prozy)

- stopień opanowania treści
- odpowiednia intonacja i modulacja głosu
- właściwe tempo wypowiedzi, przestankowanie, akcentowanie, artykulacja, dykcja
- interpretacja głosowa tekstu (walory artystyczne)

8. Aktywność pozalekcyjna, dodatkowa

- udział w konkursach przedmiotowych
- wykonanie dodatkowych prac w czasie pozaszkolny
- dobrowolne działania na rzecz innych
- zdobywanie wiadomości wykraczających poza program nauczania

9. Zeszyt przedmiotowy

- kompletność, systematyczność prowadzenia notatek
- sposób udzielania odpowiedzi na pytania, formułowanie wniosków
- czytelność i estetyka pisma
- poprawność językowa i ortograficzna

10. Wypowiedź ustna

- zawartość rzeczowa
- wyrażanie sądów, uzasadnienie
- formułowanie argumentów i ich porządkowanie
- płynność, spójność wypowiedzi, logiczny układ treści
- kształtowanie wypowiedzi w zależności od jej celu i sytuacji komunikacyjnej
- bogactwo słownictwa
- poprawność językowa
- sugestywność wypowiedzi

11. Wykorzystanie informacji z różnych źródeł

- poszukiwanie, porządkowanie i wybór istotnych źródeł informacji
- analiza, porównywanie, uogólnianie, ocena zgromadzonego materiału
- korzystanie z mediów
- umiejętność oceny przydatności zgromadzonych materiałów

12. Analiza przekazów medialnych

- określanie tematyki dzieła (elementów konwencji gatunkowej)
- dostrzeganie problemów stawianych przez utwór, odczytanie jego intencji
- dostrzeganie związków między kategoriami estetycznymi istniejącymi w utworze (piękno, brzydota, patos, liryzm, ironia ...) a oddziaływaniem na odbiorcę
- wyjaśnienie (na przykładach) sposobu konstruowania obrazu (filmowego, literackiego, graficznego) i warstwy informacyjnej, symbolicznej, estetycznej, perswazyjnej
- uzasadnienie zastosowania określonych technik

13. Wypracowanie

- zgodność treści pracy z tematem
- sposób rozwinięcia tematu
- zakres i poprawność wykorzystanego materiału
- respektowanie zasad kompozycyjnych
- zastosowanie właściwej formy wypowiedzi
- estetyka pracy
- bogactwo słownictwa
- poprawność językowa
- poprawność ortograficzna i interpunkcyjna
- samodzielność

CZYTANIE

1. Płynne
2. Wyraźne
3. Wyraziste
4. Ze zrozumieniem
5. W odpowiednim tempie

Uczeń z opinią o dysleksji i dysgrafii (aktualna opinia PPP) **nie jest pytany z czytania przy całej klasie** (chyba, że się sam zgłosi).

Również sam decyduje o wpisie uzyskanej oceny według ogólnie przyjętych kryteriów.

Istnieje **możliwość indywidualnego odpytania ucznia na jego prośbę**: na godzinie pedagogicznej, w terminie uzgodnionym z nauczycielem; (oceniający jest według ogólnie przyjętych kryteriów).

O tym, jak często uczeń jest pytany z czytania, decyduje nauczyciel. Dobór tekstów i stopień ich trudności zależy od nauczyciela, który dostosowuje je do poziomu klasy i ucznia.

RECYTACJA

1. **Dykcja** / włożony wysiłek w staranność wymowy (u uczniów z wadami wymowy)

2. **Interpretacja tekstu:**

- ✓ Bezblędne dostosowanie tempa mówienia do treści i formy utworu, właściwa intonacja oraz modulacja głosu
- ✓ Niepełne dostosowanie tempa mówienia do treści i formy utworu, częściowo poprawna intonacja oraz modulacja głosu
- ✓ Niedostosowanie tempa mówienia do treści i formy utworu, niepoprawna intonacja oraz modulacja głosu

3. **Przestrzeganie interpunkcji**

4. **Opanowanie tekstu:**

5. **Ogólne wrażenie**

Uczeń, który nie przygotował się do recytacji, nie opanował na pamięć tekstu i nie ma żadnego przekonującego usprawiedliwienia (dłuższa nieobecność spowodowana chorobą lub ważnymi sprawami rodzinnymi) otrzymuje „0” i może tylko jeden raz recytować, by poprawić zero.

WYPOWIEDZI USTNE

1. Zgodność z tematem

2. Łączenie tekstu w logiczną całość

3. Unikanie powtarzania tych samych myśli

4. Poprawność językowa

5. Odpowiednie tempo mówienia i artykulacja

6. Stosowanie bogatego słownictwa

7. Płynność, intonacja i modulacja głosu, unikanie pauz i przerywników

INSTRUKCJA

1. **Poprawne zredagowanie tekstu:**

- ✓ konsekwentne użycie albo czasowników w trybie rozkazującym, albo bezokoliczników, albo orzeczeń modalnych
- ✓ dopuszcza się jedno odstępstwo od normy
- ✓ więcej niż jedno odstępstwo od normy

2. **Właściwa kolejność** wykonywanych czynności i **poprawny zapis** albo w punktach lub od myślników, albo jako tekst ciągły

3. **Zwiężłość wypowiedzi**

4. **Respektowanie norm językowych**

5. **Poprawność ortograficzna**

6. **Poprawność interpunkcyjna**

7. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 1 estetyczne skreślenie]

PRZEPIS KULINARNY

1. **Realizacja tematu** [podanie składników i sposobu postępowania z nimi]

2. **Podanie prawdopodobnej ilości składników** [dotyczy także wagi, objętości]

3. **Zachowanie logicznego układu podawanych czynności dotyczących postępowania ze składnikami**

4. **Rzeczowość i komunikatywność** [pisanie w prosty sposób, zrozumiały dla każdego odbiorcy]

5. **Konsekwencja użytych form czasowników** [uczeń stosuje bezokoliczniki, formy trybu rozkazującego lub formy 1. osoby liczby mnogiej]

6. **Przejrzysty zapis** [dwuczęściowy: - podanie składników - informacje o kolejności czynności]

7. **Poprawność językowa** [dopuszczalne 2 błędy]

8. **Poprawność ortograficzna** [dopuszczalne 2 błędy]

9. **Poprawność interpunkcyjna** [dopuszczalne 2 błędy]

10. Estetyka zapisu [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 1 – 2 estetyczne skreślenia]

REKLAMA

1. **Redagowanie reklamy** (Oryginalność, twórczość pomysłu)
2. **Zwiężłość i komunikatywność**
3. **Poprawność ortograficzna**
4. **Poprawność interpunkcyjna**
5. **Estetyka zapisu**

KOMIKS

1. **Redagowanie komiksu** (Twórczy pomysł, oryginalna technika plastyczna)
2. **Dobór dialogów**
3. **Respektowanie norm językowych**
4. **Poprawność ortograficzna**
5. **Poprawność interpunkcyjna**
6. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 1 estetyczne skreślenie]

TELEGRAM

1. **Zwiężłość wypowiedzi** (tekst krótki, zrozumiały, logicznie uporządkowany)
2. **Zgodność z tematem**
3. **Respektowanie norm językowych**
4. **Poprawność ortograficzna**
5. **Poprawność interpunkcyjna**
6. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu]

PLAN

1. **Forma** (zgoda z normą (równoważniki lub zdania oznajmujące))
2. **Chronologia**
3. **Ujęcie wydarzeń** (pełne przedstawienie wydarzeń zapisanych w punktach (plan ramowy); w punktach i podpunktach (plan szczegółowy))
4. **Poprawność językową i dobór słownictwa**
5. **Interpunkcja**
6. **Ortografia**
7. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu]

OGŁOSZENIE

1. **Umieszczenie niezbędnych informacji:** kiedy?, gdzie?, co?
2. **Wprowadzenie dodatkowych informacji** (np. zachęty do udziału w konkursie)
3. **Zwiężłość i komunikatywność** tekst krótki, zrozumiały, logicznie uporządkowany, spójny i poprawny językowo
4. **Poprawność ortograficzna**
5. **Poprawność interpunkcyjna**
6. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu]

ZAPROSZENIE

1. **Redagowanie zaproszenia:** Zawarcie pięciu informacji (Kto? Kogo? Na co? Gdzie? Kiedy?)
2. **Respektowanie norm językowych**
3. **Poprawność ortograficzna**
4. **Poprawność interpunkcyjna**
5. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu]

NOTATKA

1. **Zwiężłość i logiczność wypowiedzi**

2. Wybór najistotniejszych wydarzeń
3. Brak śladów interpretacji i oceny
4. Poprawność językową i dobór słownictwa
5. Spójność tekstu
6. Interpunkcja
7. Ortografia
8. Estetyka zapisu [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 1 estetyczne skreślenie]

TEKST INFORMACYJNY

1. Zwięzłość i logiczność wypowiedzi
2. Wybór najistotniejszych wydarzeń
3. Ocena i komentarz osobisty
4. Poprawność językową i dobór słownictwa
5. Spójność tekstu
6. Interpunkcja
7. Ortografia
8. Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 1 estetyczne skreślenie]

SPRAWOZDANIE

1. Forma zgoda z poleceniem, całkowicie poprawna (1.Kiedy? 2.Gdzie? 3.Kto? 4.Co? 5.Po co?, Dlaczego?)
2. Zwięzłe i konkretne przedstawienie faktów
3. Przedstawienie opinii o zdarzeniach
4. Zachowanie chronologii wydarzeń
5. Wypowiedzi przejrzyste i logiczne
6. Narracja w 1 os. l. poj.
7. Spójność tekstu
8. Poprawność językową i dobór słownictwa
9. Interpunkcja
10. Ortografia
11. Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 – 3 estetyczne skreślenia]

CHARAKTERYSTYKA

1. Forma zgoda z normą (zawiera wszystkie elementy: - przedstawienie postaci, - opis wyglądu, - opis cech wewnętrznych, - ocena postaci)
2. Zgodność z tematem i jego rozwinięcie
3. Właściwa kompozycja
4. Poprawność językową i dobór słownictwa
5. Interpunkcja
6. Ortografia
7. Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 – 3 estetyczne skreślenia]

OPOWIADANIE

1. Zredagowanie opowiadania w stopniu pełnym / niepełnym, schematycznym / minimalnym
2. Realizację uwzględniającą cechy formy wypowiedzi (narrator, narracja – przynajmniej 4 wydarzenia)
3. Wzbogacenie narracji poprzez wprowadzenie elementów opisu
4. Uatrakcyjnienie opowiadania poprzez wprowadzenie np. dialogu, kompozycji zamkniętej, pointy, zmianę tempa narracji
5. Spójność tekstu
6. Poprawność językową i dobór słownictwa
7. Interpunkcja

8. Ortografia

9. Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 – 3 estetyczne skreślenia]

KARTKA POCZTOWA

1. Poprawne zaadresowanie kartki

[Umieszczenie we właściwych miejscach niezbędnych elementów adresu:

- imię (inicjał) i nazwisko
- ulica z numerem domu
- kod pocztowy i nazwa miejscowości z siedzibą poczty.]

2. Bezpośredni lub pośredni zwrot do adresata oraz podpisanie kartki przez nadawcę

3. Realizacja podanego tematu 0 – 2

4. Dobór słownictwa dostosowany do osoby adresata oraz wyrażonej treści

5. Poprawność językowa [dopuszczalny 1 błąd]

6. Poprawność ortograficzna [dopuszczalny 1 błąd]

7. Poprawność interpunkcyjna [dopuszczalny 1 błąd]

8. Estetyka zapisu [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 1 estetyczne skreślenie]

LIST

1. Trójdzielna budowa listu (wstęp, rozwinięcie, zakończenie)

2. Akapity

3. Nazwa miejscowości i data

4. Podpis

5. Zwroty grzecznościowe (pisownia zaimków)

6. Zgodność z tematem i jego rozwinięcie (pełne / niepełne, schematyczne / minimalne)

7. Poprawność językową i dobór słownictwa

8. Spójność tekstu

9. Interpunkcja

10. Ortografia

11. Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 estetyczne skreślenia]

OPIS

1. Zgodność z tematem i jego rozwinięcie (pełne / niepełne, schematyczne / minimalne)

2. Forma (zgodna z poleceniem, całkowicie poprawna (oryginalność, bogactwo określeń, epitetów, porównań))

3. Spójność tekstu

4. Poprawność językową i dobór słownictwa

5. Interpunkcja

6. Ortografia

7. Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 – 3 estetyczne skreślenia]

OPIS OBRAZU

1. Opisywanie tego, co zostało przedstawione na obrazie [ale nie w formie opowiadania]

2. Wyodrębnienie i nazwanie elementów przedstawionych na obrazie [niezbędne minimum ustala każdorazowo nauczyciel w zależności od rodzaju reprodukcji]

3. Stosowanie różnorodnych przymiotników (określających, np. kształt, wielkość, kolor, materiał) **przy opisie dostrzeżonych na obrazie elementów**

4. Stosowanie słownictwa (sformułowania typu: *na pierwszym planie, w tle...*) **sytyuującego w przestrzeni obrazu opisywane elementy**

5. **Zamieszczenie oceny obrazu** (własne wrażenia lub refleksje na temat obrazu)
6. **Poprawność językową i dobór słownictwa**
7. **Ortografia**
8. **Interpunkcja**
9. **Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów** [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 – 3 estetyczne skreślenia]

OPIS POSTACI

1. **Obecność podstawowych elementów:**
 1. przedstawienie postaci
 2. opis wyglądu zewnętrznego
 3. nazwanie cech [nauczyciel każdorazowo określa minimalną ilość]
 4. uzasadnienie podanych cech [nauczyciel każdorazowo określa minimalną ilość]
 5. ocena własna [zakończenie, podsumowanie]
2. **Rozwinięcie tematu**
3. **Spójność i logiczne uporządkowanie opisu**
4. **Poprawność językową i dobór słownictwa**
5. **Ortografia**
6. **Interpunkcja**
7. **Estetyka zapisu i uwzględnienie odpowiedniej ilości akapitów** [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 – 3 estetyczne skreślenia]

OPIS KRAJOBRAZU

1. **Opisywanie tego, co przedstawia krajobraz** – stopień realizacji tematu [punktu nie przyznajemy, jeżeli dominuje forma opowiadania i krajobraz nie jest głównym tematem opisu]
2. **Wyodrębnienie i nazwanie elementów krajobrazu** [niezbędne minimum ustala każdorazowo nauczyciel w zależności od tematu opisu]
3. **Stosowanie różnorodnych przymiotników** (określających, np. kształt, wielkość, kolor) **przy opisywaniu elementów krajobrazu – bogactwo języka**
4. **Stosowanie słownictwa** (sformułowania typu: *tuż za, dalej, bliżej, z lewej strony...*) **sytuującego w przestrzeni opisywane elementy**
5. **Zamieszczenie oceny krajobrazu** (własne wrażenia lub refleksje)
6. **Poprawność językową**
7. **Ortografia**
8. **Interpunkcja**
9. **Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów**[czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 – 3 estetyczne skreślenia]

BAŚŃ

1. **CECHY GATUNKOWE BAŚNI**
 - charakterystyczny wstęp
 - charakterystyczne zakończenie
 - nieokreślony czas wydarzeń
 - kontrastowe postaci
 - motywy wędrowne
 - uosobienie
 - morał
2. **Realizację uwzględniającą cechy formy wypowiedzi** (narrator, narracja – przynajmniej 4 wydarzenia)
3. **Wzbogacenie narracji poprzez wprowadzenie elementów opisu**
4. **Uatrakcyjnienie opowiadania** poprzez wprowadzenie np. dialogu, kompozycji zamkniętej, pointy, zmianę tempa narracji
5. **Poprawność językową i dobór słownictwa**
6. **Spójność tekstu**

7. **Interpunkcja**
8. **Ortografia**
9. **Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów** [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 – 3 estetyczne skreślenia]

LEGENDA

1. **CECHY GATUNKOWE LEGENDY** elementy historyczne (postacie, miejsca, wydarzenia)
2. **Realizację uwzględniającą cechy formy wypowiedzi** (narrator, narracja – przynajmniej 4 wydarzenia)
3. **Poprawność językową i dobór słownictwa**
4. **Spójność tekstu**
5. **Interpunkcja**
6. **Ortografia**
7. **Estetyka zapisu i uwzględnienie akapitów**[czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 – 3 estetyczne skreślenia]

STRESZCZENIE

1. **Zwięźłość i logiczność wypowiedzi**
2. **Wybór najistotniejszych wydarzeń**
3. **Chronologiczne powiązanie wydarzeń**
4. **Brak zbędnych informacji**
5. **Przejrzysty układ graficzny**
6. **Poprawność językową i dobór słownictwa**
7. **Spójność tekstu**
8. **Interpunkcja**
9. **Ortografia**
10. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 estetyczne skreślenia]

GRATULACJE

1. **Redagowanie gratulacji** Zawarcie trzech informacji (Kto? Komu? Z jakiej okazji?)
2. **Respektowanie norm językowych**
3. **Poprawność ortograficzna**
4. **Poprawność interpunkcyjna**
5. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu]

ŻYCZENIA

1. **Redagowanie gratulacji** Zawarcie trzech informacji (Kto? Do kogo? Z jakiej okazji?)
2. **Realizacja tematu**
3. **Respektowanie norm językowych**
4. **Poprawność ortograficzna**
5. **Poprawność interpunkcyjna**
6. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu]

APEL

1. **Forma** (zwrot do adresata, zwroty grzecznościowe, właściwie dobrane słownictwo, typowe dla formy)
2. **Realizacja tematu** (**pełna** (określenie zadania, które należy wykonać; krótkie wyjaśnienie, dlaczego należy tak postąpić) / **niepełna** / **minimalna**)
3. **Poprawność językową**
4. **Interpunkcja**
5. **Ortografia**
6. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 estetyczne skreślenia]

DZIENNIK

1. **Forma** (zapis daty (z wskazaniem dnia tygodnia), konsekwentne stosowanie narracji pierwszoosobowej stosowanie czasu przeszłego)
2. **Realizacja tematu** (pełna (informacje o ważnych wydarzeniach danego dnia- podanie miejsca i czasu, przedstawienie uczestników, opowieść o przebiegu zdarzeń; wyrażenie własnych opinii, przemyśleń) / niepełna, schematyczna (pominięcie jednej z informacji- np. brak informacji miejscu i czasie) / minimalna (pominięcie dwóch informacji –np. brak opinii oraz informacji o uczestnikach) / brak realizacji tematu – pominięcie kilku istotnych informacji).
3. **Poprawność językową**
4. **Interpunkcja**
5. **Ortografia**
6. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 estetyczne skreślenia]

ROZPRAWKA

1. **Zgodność pracy z tematem**
2. **Sformułowanie tezy / hipotezy**
3. **Podanie co najmniej trzech argumentów**
4. **Rozwinięcie argumentów**
5. **Rozwinięcie tematu** (umiejętność selekcjonowania, wybierania najważniejszych elementów do oceny, samodzielność i oryginalność formułowanych sądów, ocen, uwag i spostrzeżeń, logiczne powiązanie argumentów, dostosowanie słownictwa do charakteru recenzji)
6. **Podsumowanie rozważań** (wniosek, uogólnienie, refleksja muszą być zgodne z przedstawioną tezą i wypływać z przedstawionej argumentacji,
7. **Trójdzielność wypowiedzi**
8. **Spójność tekstu**
9. **Poprawność językowa**
10. **Interpunkcja**
11. **Ortografia**
12. **Estetyka zapisu** [czystość, czytelność zapisu] [dopuszczalne 2 estetyczne skreślenia]

X. METODY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ

1. Przewiduje się w każdej klasie następujące prace klasowe:

- ✓ Sprawdzian umiejętności z kształcenia językowego
- ✓ Test rozszerzonej wypowiedzi – wypracowanie
- ✓ Sprawdziany gramatyczne
- ✓ Dyktanda obejmujące poznane zasady ortograficzne i interpunkcyjne
- ✓ Test gramatyczno literacki

O ilości prac decyduje nauczyciel, biorąc pod uwagę poziom wiedzy i umiejętności klasy oraz poszczególnych uczniów. W ciągu okresu każdy uczeń powinien uzyskać minimum 8 ocen, w tym 1 z pracy klasowej, 2 ze sprawdzianów, 1 dyktanda, 1 kartkówki, 3 innych form sprawdzania wiedzy.

2. Pisemne i ustne prace domowe.

3. Wypowiedzi ucznia przygotowane i spontaniczne.

4. Zadania praktyczne, wysiłek i efekt pracy.

- ✓ Prace kontrolne i sprawdziany, poprzedzone powtórzeniem, zapowiedziane są na tydzień przed ustalonym terminem i zapisane w dzienniku. Obowiązkiem ucznia jest przystąpienie do pracy klasowej.
- ✓ Uczeń, który z przyczyn od niego niezależnych nie może przystąpić do pracy kontrolnej, zobowiązany jest do napisania jej w terminie nie dłuższym niż dwa tygodnie. W szczególnych przypadkach decyzją nauczyciela zastrzega się możliwość przedłużenia terminu. Zaliczenie uczeń uzyskuje na godzinie pedagogicznej.
- ✓ Kartkówki stosowane są w zależności od potrzeb nauczyciela i bez konieczności wcześniejszej powtórki i zapowiedzi.

- ✓ Sprawdzone i ocenione prace kontrolne oraz sprawdziany nauczyciel ma obowiązek oddać najpóźniej dwa tygodnie po ich przeprowadzeniu.
- ✓ Prace kontrolne i sprawdziany przechowywane są w szkole jako dokumentacja nauczyciela.
- ✓ Rodzic ma prawo zapoznać się z pracami dziecka na godzinach pedagogicznych oraz na zebraniach z rodzicami.
- ✓ Oceny bieżące wyrażone są w stopniach (1 - 6) oraz "plusach" i "minusach", które uczeń może otrzymać:
 - "plusy" - za aktywność, dodatkowe pomoce dydaktyczne przygotowane na lekcje, krótkie wypowiedzi;
 - "minusy" - za brak pracy domowej (poza wypracowaniem) lub niezbędnych materiałów.
- ✓ Oceny cząstkowe mogą być opatrzone ponadto plusami i minusami.

XI. TRYB I WARUNKI POPRAWY OCENY CZĄSTKOWEJ.

Uczeń ma prawo do poprawy oceny dostatecznej i niższej. Ocenę można poprawić jednorazowo i w terminie 2 tygodni od jej uzyskania. Nauczyciel może wyrazić zgodę na wydłużenie terminu poprawienia oceny w przypadku usprawiedliwionej nieobecności ucznia w szkole.

Uczeń może dokonać poprawy oceny na zajęciach wyrównawczych lub w inny sposób określony przez nauczyciela.

Przystąpienie do poprawy i uzyskana ocena zostanie odnotowana w dzienniku.

XII. METODA WYSTAWIENIA OCENY ŚRÓDROCZNEJ I ROCZNEJ.

Na ocenę okresową i roczną decydujący wpływ mają oceny uzyskane w wyniku:

Oceny klasyfikacyjne okresowe i roczne ustalają nauczyciele, a zatwierdza rada pedagogiczna. Oceny roczne są podawane w stopniach pełnych w skali od 1 do 6.

W ocenach okresowych mogą być umieszczone również „plusy” i „minusy”.

Udział poszczególnych narzędzi w ocenie okresowej i rocznej:

- prace klasowe literackie
- sprawdziany z gramatyki
- kartkówki
- prace domowe
- odpowiedzi ustne i kultura języka
- znajomość lektury
- zaangażowanie w tok zajęć
- sprawność ortograficzna
- dyktanda
- recytacje, inscenizacje
- praca w grupach
- ogólny stosunek do przedmiotu

Oceny końcowe są wynikiem średniej ważonej wszystkich ocen cząstkowych.

Wystawiane są jako wypadkowa wagi ocen.

ŚREDNIA WAŻONA OCEN

Dla obliczania średniej ważonej przyjęto następujące **wagi** ocen:

waga **3**

waga **2**

waga **1**

Przyjęto **wagi ocen** cząstkowych dla poszczególnych **form** sprawdzających wiedzę

Waga 1:

- ✓ Aktywność na lekcji (oraz jej brak)

- ✓ Odpowiedź
- ✓ Kartkówka z ostatniego tematu
- ✓ Zadanie dodatkowe
- ✓ Praca w grupach
- ✓ Zeszyt przedmiotowy, zeszyt ćwiczeń
- ✓ Zadanie domowe
- ✓ Wykonanie pomocy dydaktycznych,
- ✓ Ćwiczenia praktyczne
- ✓ Osiągnięcia w konkursach na etapie szkolnym
- ✓ Recytacja
- ✓ Czytanie

Waga 2:

- ✓ Kartkówka (2-3 ostatnie tematy)
- ✓ Test czytania ze zrozumieniem.
- ✓ Diagnoza wiedzy (półrocze/ rok szkolny)
- ✓ Wypracowanie na lekcji
- ✓ Rozwiązanie zadania problemowego
- ✓ Realizacja i prezentacja projektu
- ✓ Osiągnięcia w konkursach na etapie międzyszkolnym, rejonowym, powiatowym
- ✓ Dyktando

Waga 3:

- ✓ Praca klasowa
- ✓ Karta pracy w formie testu, dotycząca lektury/ test z lektury obowiązkowej
- ✓ Test (sprawdzian) z całego działu wiedzy.
- ✓ Test kompetencji, test semestralny
- ✓ Osiągnięcia w konkursach na etapie wojewódzkim, ogólnopolskim
- ✓ Sprawdzian/ dłuższa wypowiedź pisemna

Oceny za I okres wystawia się na podstawie **średniej ważonej** ocen cząstkowych zawartych w następujących przedziałach:

- od 1,00 do 1,50 – niedostateczny
- od 1,51 do 2,50 – dopuszczający
- od 2,51 do 3,50 - dostateczny
- od 3,51 do 4,50 - dobry
- od 4,51 do 5,50 – bardzo dobry
- od 5,51 do 6,00 – celujący

Ocena

Oceny roczne wystawia się na podstawie **średniej ważonej** ocen cząstkowych uzyskanych przez ucznia w całym roku szkolnym, zawartych w następujących przedziałach:

- 6 6,0
- 5+ 5,50
- 5 5,0
- 5- 4,75
- 4+ 4,5
- 4 4,0
- 4- 3,75
- 3+ 3,5
- 3 3,0
- 3- 2,75

2+	2,5
2	2,0
2-	1,75
1	1

WARTOŚĆ OCENY - POZOSTAŁE USTALENIA:

Wprowadza się symbole „np”, „bz”, oraz „+”

1. Brak zaliczenia pracy pisemnej nauczyciel oznacza wpisując w rubrykę ocen „np”. Po upływie dwóch tygodni, od pojawienia się takiego wpisu w dzienniku /lub powrotu ucznia po dłuższej nieobecności do szkoły, nauczyciel wpisuje w miejsce „np” ocenę ndst. (co oznacza, że uczeń nie pisał/a sprawdzianu, nie dotrzymał ustaleń lub uchyla się od sprawdzenia wiedzy)."

2. Symbol „bz” oznacza brak zadania domowego.

3. Symbol „+” związany jest z aktywnością ucznia, pięć plusów nauczyciel zamienia na ocenę bardzo dobrą. Ocena **roczna** jest średnią ze wszystkich ocen uzyskanych przez ucznia w danym roku szkolnym przy uwzględnieniu ich wag – ocena wyliczana jest przez system VULCAN

TRYB I WARUNKI UZYSKANIA OCENY WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA.

Warunki i tryb uzyskania wyższej oceny niż przewidywana reguluje WSO. Ocena roczna jest średnią ze wszystkich ocen uzyskanych przez ucznia w danym roku szkolnym przy uwzględnieniu ich wag – ocena wyliczana jest przez system VULCAN.

XIII. SPOSOBY INFORMOWANIA RODZICÓW O OSIĄGNIĘCIACH UCZNIÓW W NAUCE. FORMY KONTAKTU Z RODZICAMI.

Nauczyciel na początku roku szkolnego informuje uczniów oraz rodziców o wymaganiach edukacyjnych z realizowanego programu nauczania oraz sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów.

O osiągnięciach uczniów rodzice informowani będą:

- ✓ w sposób bezpośredni (zebrania klasowe, spotkania indywidualne, konsultacje na godzinach pedagogicznych),
- ✓ w sposób pośredni (zapis w zeszycie, pisemne wezwanie do szkoły, list gratulacyjny).